

НА ПАРОЗЕ ЖЫЦЦЯ

Па начных вуліцах, узяўшыся за рукі, ідуць вясёлыя, гаманлівыя юнакі і дзяўчаты. Яны ідуць проста на маставой і, спыняючыся, саступаюць ім дарогу запавенна аўтамабілі. Чэрвеньскімі ночамі вуліцы, плошчы і паркі вялікіх гарадоў і маленькіх вёсак належаць ім — гэтым дзяўчатам у белых сукенках, з кветкамі ў валасах, іх жыццядарасным спадарожнікам, тым, хто, толькі што атрымаўшы атэстат сталасці, развітваецца са школай і выбірае свой далейшы лёс.

Шмат дарог адкрыта перад кожным выпускніком. 900 тысяч чалавек будзе прынята ў інстытуты і ўніверсітэты краіны. Сотні тысяч паступаюць у тэхнікумы, прафесійна-тэхнічныя вучылішчы, на курсы механізатараў і будаўнікоў. Тым жа, хто адразу збіраецца пайсці працаваць, дапамогуць авалодаць выбранай спецыяльнасцю на вытворчасці вопытных кваліфікавання майстры. Але гэта

зусім не азначае, што іх адукацыя на гэтым скончыцца. У любы час яны могуць паступіць на завочныя і вчэрнія аддзяленні сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў.

Выпускнікам савецкіх школ не даводзіцца баяцца за заўтрашні дзень. Яны здавалі экзамены, а для іх ужо рыхтаваліся месцы ў вышэйшых навучальных установах, у калгасах, на прадпрыемствах. Міністэрствы і ведамствы, партыйныя, савецкія і камсамольскія арганізацыі паклапаціліся аб тым, каб ніводны малады чалавек не застаўся за бортам жыцця, каб для кожнага знайшлася карысная, патрэбная, цікавая справа.

Заканчваюцца выпускныя экзамены і ў вышэйшых навучальных установах. Хутка маладыя ўрачы, інжынеры, геолагі, настаўнікі раз'едуцца ва ўсе куткі краіны, туды, дзе патрэбны іх праца, веды, маладая энергія. Задоўга да

таго, як яны скончылі інстытуты, розныя міністэрствы прыслалі ў Дзяржплан заяўкі на будучых спецыялістаў, а вно, у сваю чаргу, прадставілі звесткі аб навучэнцах. Пасля гэтага ў інстытуты паступілі спісы канкрэтных месцаў прызначэння з указаннем прадпрыемстваў, пасады, зароботнай платы і жыллёвых умоў. У гуманітарных вно размеркаванне адбываецца за тры месяцы да выпускных экзаменаў, у тэхнічных — за год, каб студэнты змаглі прайсці практыку на выбраным прадпрыемстве. Дарэчы, з работай гэтага прадпрыемства звязваецца і тема дыпламнага праекта студэнта.

Уладкаванне моладзі на працу — адна з важнейшых пераваг сацыялістычнага ладу. Аднак нават гэты бок нашага жыцця імкнуча скажыць ворагі Савецкай краіны. Наша зямлячка з ЗША Соня Вульф расказвае, што амерыканскую моладзь пераконва-

юць, нібы прафесію савецкаму юнаку выбірае ўрад, і той, супраць волі наступішы куды-небудзь вучыцца, а потым працаваць, вымушаны ўсё жыццё заставацца на ўказаным яму месцы. «Ці можа ў вас чалавек свабодна выбіраць сабе работу і потым мяняць яе?» — пытаецца С. Вульф.

Мы думаем, няма патрэбы гаварыць аб тым, што ніхто не прымушае нашых юнакоў і дзяўчат паступаць супраць волі ў пэўную навучальную ўстанову або на той ці іншы завод. Наадварот, з дзесяцікласнікамі вядзецца вялікая растлумачальная работа, каб яны не выпадкова, а свядома выбіралі работу згодна са сваім густам і схільнасцямі. З імі праводзяць гутаркі спецыялісты і грамадскія дзеячы, ім прысвячаюць перадачы радыё і тэлебачанне. Пры размеркаванні ў інстытутах і тэхнікумах абавязкова ўлічваецца жаданне выпускніка, яго здольнасці і сямейнае становішча. На

выбраным ім прадпрыемстве ён сапраўды павінен адпрацаваць тры гады: гэта яго абавязак перад дзяржавай за бясплатнае навучанне, стыпендыю і ўсе іншыя льготы, прадастаўленыя ў гады вучобы. Потым ён мае права свабодна мяняць работу ў гэтым месцы ці пераязджаць у любое іншае. Нездарма ў нас у краіне ёсць камітэты па працы, якія дапамагаюць людзям знаходзіць работу, найбольш адпавядаючую іх жаданням і запатрабаванням.

Калі на падрыхтоўку спецыяліста патрэбна 5-6 год, то буйнейшыя заводы ўзводзяцца ў нас усяго за 2-3 гады. Рост прамысловасці ўвесь час абганяе рост выпуску спецыялістаў. Таму не знікаюць з газетных старонак шматлікія аб'явы, якія так здзіўляюць турыстаў з Захаду: «Патрабуюцца на работу»...

НА ЗДЫМКУ: студэнты Мінскага радыётэхнічнага інстытута пасля экзаменаў. Фота Л. ПАПКОВІЧА.

МЕДАЛІ І ДЫПЛОМЫ БЕЛАРУСКІМ ВЫРАБАМ

Узнікненне першых міжнародных кірмашоў адносіцца да перыяду ранняга феадалізму, а першыя прамысловыя выстаўкі з'явіліся, у асноўным, у другой палове XVIII стагоддзя, у эпоху бурнага развіцця капіталізму. Першапачаткова міжнародныя выстаўкі рэзка адрозніваліся па аб'ёму, характару і задачах ад кірмашоў, аднак у апошні час яны сталі блізка па свайму прызначэнню: і тыя і другія з'яўляюцца зручным месцам не толькі сустрэчы прадстаўнікоў розных краін і абмену рознага роду інфармацыяй, але і месцам агляду тэхнічных дасягненняў, месцам заключэння гандлёвых кантрактаў.

Цяпер асноўнымі міжнароднымі кірмашамі з'яўляюцца вясеннія і асеннія кірмашы ў Лейпцыгу (ГДР), кірмашы ў Познані (Польша), Пюльдзіве (Балгарыя), Брно (Чэхаславакія), Будапешці прамысловы кірмаш, Міланскі, Парыжскі, Лонскі кірмашы, кірмашы ў гарадах Ізмір (Турцыя), Асака (Японія), Дамаск (Сірыя), Салонікі (Грэцыя), Заграб (Югаславія) і інш. Функцыяніруюць розныя міжнародныя спецыялізаваныя кірмашы цацак, рамёслаў, гадзіннікаў, кніг і г. д.

Акрамя міжнародных кірмашоў і выставак, арганізуюцца сусветныя выстаўкі, першая з якіх была праведзена ў 1851 годзе ў Лондане. Сусветныя выстаўкі, у адрозненне ад міжнародных кірмашоў і выставак, праводзяцца значна радзей і з'яўляюцца як бы ўсеагульным аглядам дасягненняў чалавечага генія за пэўны адрэзак часу. З 1851 года і да гэтага часу былі праведзены ўсяго толькі 33 сусветныя выстаўкі, апошняя — у Манрэалі ў 1967 годзе.

Пытанні арганізацыі і рэгулявання дзейнасці кірмашоў і выставак у міжнародным маштабе займаюцца цяпер, акрамя нацыянальных ведамстваў, такія арганізацыі, як Бюро міжнародных выставак, Саюз міжнародных кірмашоў, Міжнародная гандлёвая палата (з месцазнаходжаннем у Парыжы) і Рабочая група па міжнародных кірмашах Камітэта па развіццю знешняга гандлю пры Еўрапейскай Эканамічнай Камісіі ААН у Жэневе. Беларуская ССР ратыфікавала Канвенцыю аб міжнародных выстаўках і прымае ўдзел у пасаджэннях Бюро.

З першых жа гадоў свайго існавання Савецкі Саюз стаў актыўным удзельнікам міжнародных выставак і кірмашоў. Пасля другой сусветнай вайны бурнымі тэмпамі развівалася эканоміка нашай Радзімы, што з'явілася асновай пашырэння яе знешнегандлёвых сувязей. Трыумфам Краіны Саветаў з'явіўся паказ ёю сваіх дасягненняў на сусветных выстаўках у Бруселі ў 1958 годзе і ў Манрэалі ў 1967 годзе.

У павільёнах Савецкага Саюза на міжнародных выстаўках з дэманстрацыяй сваіх навукова-тэхнічных дасягненняў выступае таксама і Беларуская ССР. Толькі за апошнія шасць гадоў з 1963 па 1967 год Беларусь удзельнічала больш чым у 50 міжнародных кірмашах і выстаўках і ў 10 савецкіх выстаўках, арганізаваных за граніцай. Кірмашовыя і выставачныя экспанаты, прадстаўленыя Беларускай ССР, нязменна сведчылі аб велізарных поспехах працоўных нашай рэспублікі.

Першы буйны поспех на долю беларускіх вырабаў выпаву на сусветнай выстаўцы ў Бруселі (1958 год), дзе беларускія трактары, грузавыя аўтамабілі, радыёпрыёмнікі і прадукцыя шклозавода «Нёман» атрымалі некалькі ганаровых дыпламаў і залатых медалей. У далейшым экспанаты з Беларусі неаднаразова адзначаліся залатымі медалямі. Так, на кірмашы ў Лейпцыгу вясной 1967 года беларускі волат — саракатонны аўтамабіль «БелАЗ-548», выраблены жодзінскімі аўтамабілебудаўнікамі, адзначаны самым ганаровым — 1000-м залатым медалем. На гэтым жа кірмашы золата было прысуджана яшчэ чатыром вырабам з Беларусі, у прыватнасці абсталяванню для электроннай і інструментальнай прамысловасці.

Уладальнік бельгійскай фірмы «Макс Бойл» П. Дэгенайн, які ў 1966 годзе пабываў на міжнароднай выстаўцы сучасных сельскагаспадарчых машын у Маскве, так гаварыў аб мінскім трактары «Беларусь»: «Гэта, відаць, самая магутная ў свеце машына свайго класа». Прыкладна тое ж гаварыў аб трактары «Беларусь» дырэктар пакістанскай фірмы «Фекто» Абу Нурмахамед: «Савецкі трактар «Беларусь» быццам спецыяльна зроблены для палёў Пакістана. Сяляне пераканаліся ў яго выдатных якасцяў. Трактар вынослівы, эканамічны, непатрабавальны, просты ў абыходжанні, мае вялікую магутнасць».

Шматлікія замежныя спецыялісты і пакупнікі захапляліся добрай якасцю мінскіх гадзіннікаў «Прамень» на выстаўках у Польшчы, Румыніі, Балгарыі, Югаславіі, Венгрыі, Аўстрыі. Мільёны людзей за межамі нашай Радзімы правяраюць зараз час на гадзінніках, якія зроблены ў Беларусі.

Залатымі медалямі і дыпламамі адзначаны таксама канвакапальнікі Мазырскага завода меліярацыйных машын, станкі Віцебскага завода імя Камінтэрна і Мінскага завода імя Кірава, універсальны трактарны прычэп Бабруйскага завода сельскагаспадарчых машын і іншыя вырабы.

Высокай пахвалы ўдасцілася электронна-вылічальная машына «Мінск-22» на міжнароднай выстаўцы «Інтэрарг-тэхніка». Прадстаўнік італьянскай фірмы «Алівецці» пан Марчэла Чэколі сказаў: «Мы ўздзячны канструктарам і інжынерам, што стварылі электронна-вылічальную машыну «Мінск-22», якая на працягу ўсяго перыяду выстаўкі выдатна працавала ў комплексе з нашымі машынамі».

Вельмі паспяхова прайшоў паказ дасягненняў Беларускай ССР за гады Савецкай улады на Сусветнай выстаўцы ў Манрэалі ў мінулым годзе. Там дэманстравалася лепшая прадукцыя беларускіх прыборабудаўнікоў, гадзіннікавага, фарфоравага і шклянога заводаў, вырабы мастацкай прамысловасці, прадукцыя лёгкай і харчовай прамысловасці рэспублікі.

Прадукцыя Беларусі па заслугах ацэньваецца замежнымі пакупнікамі. Вынік відавочны: вырабы з маркай «Зроблена ў БССР» цяпер экспартуюцца ў 80 краін усіх пяці кантынентаў свету.

П. НЕСКАРОМНЫ,
упаўнаважаны Міністэрства знешняга гандлю
пры Савецкім Міністраў БССР.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

Трактарыст сельгасарцелі «Зара» Карэліцкага раёна Мікалай ЛАЗАРЧЫК.
Фота А. ПЕРАХОДА.

ПРАТАКОЛ ПАДПІСАНЫ

У Гомелі закончылася нарада прадстаўнікоў краін, якія эксплуатаюць нафтаправод «Дружба». Яго ўдзельнікі — дырэктары і начальнікі ўпраўленняў нацыянальных участкаў нафтаправоду, галоўныя інжынеры, дыспетчары, а таксама эксперты ГДР, Польшчы, Венгрыі, Чэхаславакіі і СССР разгледзелі ход выканання паставяк «чорнага золата» за першае паўгоддзе і ўзгаднілі аб'ём і графікі яго падачы на другое паўгоддзе гэтага года.

Нарада праходзіла ў духу ўзаемаразумення і сар-

дэчнага таварыскага супрацоўніцтва. Падпісаны адпаведны пратакол.

У заключэнне нарады яго ўдзельнікі пабывалі на нафтаперапампоўваючай станцыі «Міхалкі» ў Мазырскім раёне.

БУЙНЕЙШЫ У РЭСПУБЛІЦЫ

На дваццатым кіламетры Слуцкай шашы, у пойме ракі Пціч, узводзіцца буйнейшы ў рэспубліцы плодгадоўнінны камбінат.

Новае прадпрыемства будзе забяспечваць Мінск рознымі саленнямі, марынадамі і сокамі. Яго 15 тэхналагічных ліній на працягу года паставяць магазінам горада 3 200 тон салёных гуркоў, 420 тон памідораў, амаль столькі ж марынаваных грыбоў, па сто тон мочаных яблык і яблычнага павідла, а таксама квашаную капусту, вішнёвыя сіроп і сок, розныя джэмы.

У пачатку восені камбінат выдасць першую прадукцыю.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ГІСТОРЫКАЎ МЕДЫЦЫНЫ

Навуковая гісторыка-медыцынская канферэнцыя адбылася ў Мінску. Беларускія гісторыкі медыцыны і госці з Масквы, Ленінграда, Украіны, рэспублік Прыбалтыкі разгледзелі пытанні станаўлення і развіцця савецкай аховы здароўя, вопыту барацьбы за здароўе працоўных.

З вялікай увагай быў заслушаны доклад актыўнага ўдзельніка Кастрычніцкага ўзброенага паўстання ў Петраградзе, аднаго з першых наркомаў аховы здароўя Беларусі М. Барсукова.

КАЛЕКЦЫЯ ЛЕКАВЫХ РАСЛІН

У Цэнтральным батанічным садзе Акадэміі навук БССР культывіруюцца карысныя лекавыя расліны. Калекцыя іх, якая налічвае цяпер каля дзвюхсот назваў, бярэ свой пачатак з першых пасляваенных год.

Тады навуковыя супрацоўнікі старанна збіралі насенне беларускіх лекавых траў і высаджвалі яго. Потым у парадку абмену было атрымана насенне лекавых раслін з розных батанічных садоў нашай краіны, а таксама з-за рубяжа.

Лекавыя расліны тут вырошчваюцца самай розняй — для лячэння хваробы сэрца, нырака і г. д. Добра прыжыўся маралі карань і іншыя.

Насенне розных лекавых раслін пасылаюцца адгэтуль у беларускі саўгас «Вялікае Мажэйкава», які таксама займаецца іх развядзеннем.

Каштоўная калекцыя карысных для чалавека раслін у Цэнтральным батанічным садзе Акадэміі навук БССР штогод папаўняецца.

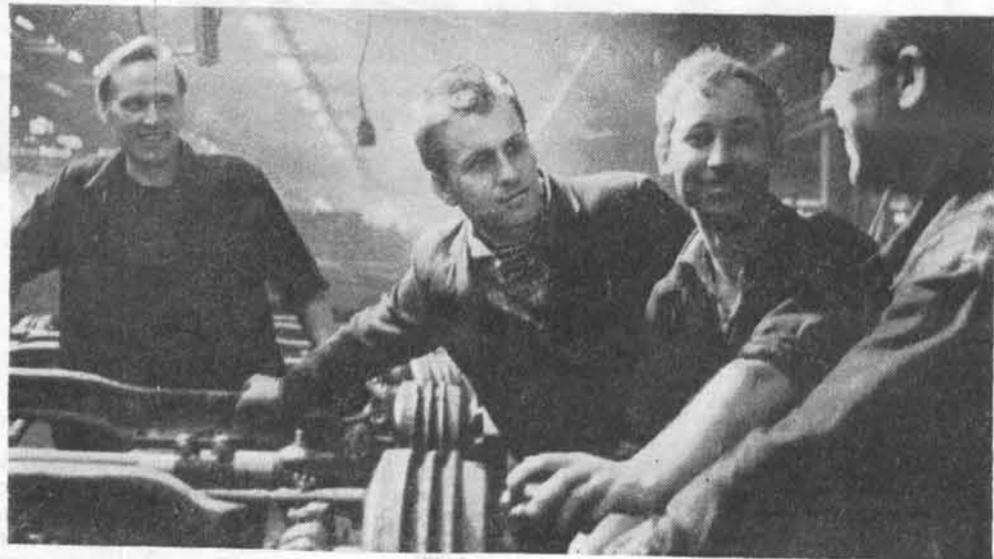
НА СОЛАДАВЬІМ ЭКСТРАКЦІМ

На Мінскім заводзе безалкагольных напіткаў разлілі першыя ў гэтым годзе 11 тысяч бутэлек напітку «Колас». Ён прыгатаван не са звычайных сокаў пладоў і ягад, а з соладавага экстракту. «Колас» утрымлівае самую розную вітаміны, асабліва многа ў ім так званых роставых рэчываў. Гэтыя вітаміны жывяць жыццёвыя цэнтры арганізма, якія кіруюць ростам чалавека.

Упершыню мінчане пакаштавалі «Колас» летась. Цяпер завод пачынае новы сезон вытворчасці гэтага напітку. У час, які застаўся да канца года, яго будзе выпушчана 240 тысяч бутэлек.

ЗАКРЫЦЦЕ ПОЗНАНСКАГА КІРМАШУ

Амаль 500 тысяч чалавек пабывала на 37-м Міжнародным гандлёвым кірмашы ў Познані. Народная Польшча закупіла ў СССР адзін мільён нарочных гадзіннікаў і вялікую партыю транзістараў. На большасці выстаўленых у савецкім павільёне машын вісіць шыльда: «Прададзена».

Слесары-зборшчыкі ўчастка зборкі прызняй восі «МАЗ-500» Мінскага аўтазавода Г. ГРЫНКЕВІЧ, В. ФУРСЕ-ВІЧ, Р. ЧУРГАН, В. РАДЧАНКА.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

З СЯБРОЎСКІМ ВІЗІТАМ

Некалькі дзён зраходзіліся ў Мінску з сяброўскім візітам Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Польскай Народнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Ян Пцісінскі, ваенны, ваенна-марскі і ваенна-паветраны аташэ пасольства ПНР у СССР генерал дывізіі Яўгеніўш Кушко, першы сакратар пасольства ПНР у СССР Юзэф Мруз.

З вялікай увагай польскія госці азнаёміліся з экспанатамі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Асабліва цікавае ў іх выклікалі матэрыялы, якія расказваюць аб удзеле палкаў у барацьбе з агульным ворагам — гітлераўскімі захопнікамі — у саставе савецкіх партызанскіх злучэнняў і ў радах падпольшчыкаў.

У кнізе ганаровых наведвальнікаў пасол Ян Пцісінскі і суправаджаючыя яго асобы пакінулі наступны запіс:

«Беларусь — гэта калыска партызанскай вайны. Аб гэтым мы, польскія партызаны, ведалі яшчэ ў час нашых баёў з гітлераў-

скімі захопнікамі. Агляд экспазіцыі ў музеі, прысвечанай барацьбе беларускага народа з гітлераўцамі, паказаў нам яе агульнанародны характар. Жыццё заўсёды сцірае ўспаміны мінулых гадоў, таму мы так высока цнім працу работнікаў музея, якія правялі вялікую работу і сабралі рэліквіі славы, што раскажуць будучым пакаленням аб укладзе беларускага народа ў справу перамогі народаў Савецкага Саюза над ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Мы, палікі, ганарымся тым, што шмат экспанатаў музея прысвечана ўдзелу нашых суайчыннікаў у партызанскім руху на тэрыторыі Беларусі. Гэта была наша агульная барацьба і агульнай была наша перамога над ворагам, перамога, змацаваная шчодра пралітай крывёй.

Няхай памятаюць аб гэтым будучыя пакаленні нашых народаў і няхай берагуць адзінства, створанае ў гэтых агульных баях з фашызмам, як зранку вока».

Молодзь Мінскага трактарнага завода.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ШКОЛЕ — 550 ГАДОУ

Белакаменны будынак стаіць на самым беразе Нёмана. Штогод ён нападунецца вясельмі галасамі і звонкім смехам сотняў хлопчыкаў і дзяўчынак — дзяцей хлеба-робаў калгаса імя Жданова, што ў Навагрудскім раёне. Гэта школа існуе ў Любчы ўжо 550 гадоў. Толькі ў тыя далёкія часы ў ёй навучаліся дзеці памешчыкаў ды замочных шляхціцаў. Упершыню сялянскія дзеці пераступілі парог гэтай школы ў верасні 1939 года.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны любчанская школа стала дзесяцігадовай. З таго часу яе скончылі 1625 юнакоў і дзяўчат. 760 з іх атрымалі вышэйшую адукацыю. Пятнаццаць былых школьнікаў сталі вучонымі.

В. КАПЦЛОВІЧ.

ПАСЛУГА — НОВЫ ДОМ

Трактарыст калгаса «Аснужыцкі» Павел Гарох рыхтуецца да навааселля. Падзея наогул не такая ўжо рэдкая. Толькі за апошні год у новыя дамы ўсяліліся больш ста сем'яў. І ўсё ж навааселле Паўла Андрэевіча незвычайнае. Новы чатырохпакатны дом для яго сям'і ўзвела рамонтна-будаўнічая брыгада камбіната бытавога абслугоўвання.

Так, у гэтым годзе ў камбінате з'явіўся такі від паслуг, як будаўніцтва жылых дамоў на вёсцы. Гарох стаў адным з першых заказчыкаў. Ён падабраў сабе па густу праект, заключыў дагавор з камбінатам. І вось ужо дом амаль гатовы. Засталіся аддзелачныя работы.

Спіс забудовчыкаў за апошні час папоўніўся. Жы-

хар вёскі Вішэвічы Іван Ткачык загадаў шлакабетонны дом, Васіль Каспяровіч з Пінкавіч — цагляны. Брыгада прымае таксама заказы на будаўніцтва хлявоў, верандаў, на капітальны рамонт жылля.

С. ШАПРА.

Пінскі раён.

РАСЦЕ БАРЫСАУ

Непазнавальнай за апошні час стала паўднёвая частка Барысава. Тут, на месцы былой пусты, узведзены заводы пластыкавых вырабаў, аўтарамонты, малочны, аўта-трактарнага электраабсталявання, фармацэўтычная фабрыка. А зусім нядаўна па суседству з імі пачалося будаўніцтва яшчэ аднаго прамысловага гіганта — завода pompaў і гідраўзмацняльніка руля. Па другі бок шашы вырастаюць будынкi прафтэхвучылішча, палітэхнікума, жылля дамы для рабочых прамысловага раёна. Каля 30 тысяч квадратных метраў жылля атрымаюць сёлета барысаўчане.

Да юбілею Савецкай Беларусі ў горадзе будуць пабудаваны кафэ «Маладзёжнае», швейнае атэльэ, яшчэ адзін, 26 па ліку, дзіцячы сад-яслі, 5 магазінаў, спартыўны комплекс з трох залаў, плавальны басейн. У цэнтры горада пачалося ўзвядзенне трохпавярховай бібліятэкі з чытальнымі заламі, кнігасховішчам.

П. БАРОДКА.

ПРАЦОЎНАЯ СЯМ'Я

У калгасе «Прамень» добра ведаюць сям'ю Ульячыкаў. Дружная і працалюбівая гэта сям'я. Уладзімір Іосіфавіч, галава сям'і, ласвіць калгасны статак з дня арганізацыі сельгасарцелі. Дапамагае яму Ніна Ігнацьеўна. Пас-

тухі нядрэнна зарабляюць. Іх заробак у маі склаў больш 200 рублёў.

Праўленне калгаса неаднаразова адзначала добрую працу стараных пастухоў. А Ніна Ігнацьеўна, маці шасці дзяцей, Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР узнагароджана ордэнам «Материнская слава» III ступені і «Медалем мацярынства».

Б. ЗІНКЕВІЧ.

Жабінкаўскі раён.

СЕЛЬСКІЯ БАЛЬНІЦЫ

Калгаснікі сельгасарцелі «Кранштат» на адным са сваіх агульных сходаў вынеслі рашэнне пабудавань за кошт калгаса новае памяшканне пад стацыянар Вегухноўскай

участковай бальніцы. Будынак зроблены з белага цагля, з прасторнымі, поўнымі сцягла і паветра палатамі.

На сродкі саўгаса «Баронькі» і калгаса «Праўда» заканчваецца будаўніцтва гаспадарчага корпуса для Мошаўскай участковай бальніцы. Саўгас «Зарэчны» вядзе капітальны рамонт памяшкання пад Макранскі фельчарска-акушэрскі пункт. Саўгас «Дуброва» рыхтуе будынак для Беладуброўскага медпункта. У распараджэнне медыцынскіх работнікаў перадалі памяшканні саўгас «Баронькі», калгас імя Карла Маркса і іншыя гаспадаркі раёна.

М. БУТЭЛІН.

Касцюковіцкі раён.

Пінскі суднабудаўнічы-суднарамонтны завод рыхтуе рачныя судны не толькі для Беларусі, але і для рэк Саюза. Нядаўна сплупаны са стапеляў чарговы цеплаход. У хуткім часе ён будзе адпраўлены на Енісей. НА ЗДЫМКУ: новы цеплаход ля заводскага прычала.

Фота Ул. ЛУПЕЯКІ.

НАДПІС НА БРОНЗЕ

На бронзавай дошцы надпіс: «У гэтым будынку 5 ліпеня 1943 года ў камеры смяротнікаў правёў свае апошнія гадзіны журналіст І. Ф. Дзенісенка (1913—1943 гг.)».

У пачатку вайны Іван Дзенісенка па заданню камандавання партызанскага атрада пранік у фашысцкую жандармерыю. Мужны патрыёт перадаваў партызанам каштоўную інфармацыю аб размяшчэнні і перамяшчэнні варажых войск, планы карных аперацый, дакументы і зброю. Ён дапамагаў таксама выкрываць фашысцкіх лазутчыкаў, якія праніклі ў рады народных месціцаў.

Па даносу подлага здрадніка адважны патрыёт быў кінуць у фашысцкі засценак. Але ён не пахіснуўся, не паў духам. Мужны перанёс Дзенісенка катаванні і здэжкі, нічога не сказаў ворагам аб партызанам і падпольшчыках. У камеры смяротнікаў, ведаючы, што жыць яму засталася нядоўга, ён піша вершы, поўныя патрыятызму і веры ў нашу перамогу над ворагам.

Землякі свята ўшаноўваюць памяць адважнага патрыёта Івана Дзенісенкі. У Чэрыкаве адбыўся мітынг, прысвечаны адкрыццю мемарыяльнай дошкі на будынку, дзе ён правёў свае апошнія дні.

ГАЗАПРАВоды ў Вёсцы

Укладку ў траншею першага кіламетра труб газопроводу Кобрын — калгас «Новы шлях» закончыў Брэсцкі спецыялізаваны мантажны ўчастак Галоўгаза Беларускай ССР. Ад магістралі Дашава—Мінск у гэту гаспадарку па праекту намечана пракласці 7 кіламетраў газопроводу. Будзе пабудавана аўтаматычная размеркавальная станцыя, якая па трубаправоду нізкаціску пачне забяспечваць танным палівам бліжэйшыя вёскі. Ужо ў гэтым годзе газ атрымаюць жылля дамы хлеба-робаў, кацельні культурна-бытавых устаноў. У далейшым будуць газіфікаваны калгасны цагляны завод, кормапрыгатавальны цэх, жывлагадоўчыя фермы, рамонтныя майстэрні.

Гэта — пятая гаспадарка, якая атрымае блакітнае паліва ад магістральнага газопроводу Дашава—Мінск.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Заканчваюцца выпускныя экзамены в школах, техникумах и институтах. Широкие дороги открыты перед выпускниками. Для вчерашних школьников готовятся места в учебных заведениях, в колхозах, на предприятиях. Министерства, ведомства, партийные, советские и комсомольские организации позаботились о том, чтобы ни один молодой человек не остался за бортом жизни, чтобы для каждого нашлось полезное, важное и интересное дело. Давно получили списки мест назначения университеты, институты и техникумы. Скоро молодые специалисты разъедутся во все уголки страны, туда, где нужны их знания, труд, молодая энергия. Трудоустройству выпускников учебных заведений посвящена пе-

редовая статья номера «НА ПАРОЗЕ ЖЫЦЦЯ».

Неизменным успехом пользуется на международных промышленных выставках и ярмарках продукция белорусских предприятий. Только за последние семь лет Белоруссия участвовала в 50 выставках и ярмарках и каждый раз получала медали и почетные дипломы. С восторгом отзываются представители зарубежных фирм о тракторах «Беларусь», электронно-вычислительных машинах «Минск-22», жодинских самосвалах. Золотыми медалями и дипломами отмечены канавокопатели Мозырского завода мелиоративных машин, станки Витебского завода имени Коминтерна и Минского завода имени Кирова и другие изделия белорусской промыш-

ленности. Сейчас БССР экспортирует свою продукцию в 80 стран всех пяти континентов мира («МЕДАЛИ И ДИПЛОМЫ—БЕЛАРУСКИМ ВЫРАБАМ», 2 стр.).

«НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ» — под такой рубрикой помещены сообщения корреспондентов из разных уголков нашей республики. Они рассказывают о росте промышленности Борисова, строительстве сельских больниц на Могилевщине и других радостных переменах в родных местах земляков.

На вопросы соотечественника из ФРГ Сергея Печенки отвечает наш корреспондент в статье «У ВАШЫМ РОДНЫМ ГОРАДЗЕ» (5 стр.). С каждым днем расширяет границы Бобруйск — город, где родился и вырос С. Печенка. Возле вокзала построен большой микрорайон с многоэтажными домами. На бывших пустырях поднялись корпуса машиностроительного, резинового, кожевенного заводов, швейной фабрики, мясокомбината. Заново отстроен центр города. Хорошо живут родные Сергея Печенки.

Его племянник скоро будет инженером.

Репортаж о пребывании группы «Русского голоса» в Минске «ЦІ Ж ГЭТА НЕ РАДАСЦЬ?» помещен на 4-й стр. «Когда мы уезжали за океан, — сказал член группы Викентий Тресак, — мы даже точно не знали, кто мы: русские, поляки, белорусы? Теперь, благодаря Октябрьской революции, мы точно знаем, что мы белорусы, и от всего сердца радуемся успехам Советской Белоруссии и гордимся ими». Земляки-туристы побывали на часовом заводе, в колхозе, в пионерском лагере, в музеях столицы, посетили родные места. Всех их поразили грандиозные успехи, которых достигла республика. Общее мнение выразила руководитель группы Мария Радзи: «Я уверена, что эти успехи будут еще большими, потому что наша Родина на верном пути».

Своими впечатлениями от поездки по республикам Закавказья делится с читателями поэт Алевт Ставер («З ДЫКЛА «ГОРНАЕ РЭХА», 6 стр.). Он выступал перед строителями

Армении и виноградарями Грузии, был гостем хлопкоробов и пограничников. Везде он чувствовал гостеприимство и дружеское тепло жителей Закавказья, их интерес и любовь к братскому белорусскому народу.

Во всех концах земного шара знают сегодня о нашей республике, о ее грандиозных достижениях. И только белорусские буржуазные националисты, нашедшие пристанище на задворках у империалистов, ослепленные ненавистью к Советской власти, не хотят видеть успехов нашего народа. Накануне 50-летия Советской Белоруссии они активизировали грязную кампанию фальсификации истории белорусского народа в советский период, пытаются приписать себе чуть ли не решающую роль в создании белорусского государства. Об антинародной сущности БНР, о том, когда, при каких обстоятельствах она была создана, и о причинах ее падения рассказывает статья доктора исторических наук профессора И. Игнатенко «ГАНЕБНЫ КРАХ БНР» (7 стр.).

ЦІ Ж ГЭТА НЕ РАДАСЦЬ?

Ступіць праз паўвека на зямлю Бацькаўшчыны і апынуцца ў абдымаках родных... Ці ж гэта не радасць? З акна аўтобуса, які вёз нас ад аэрапорта ў гасцініцу «Мінск», мы глядзелі на паўстаўшы з руін горад, на яго зялёныя чыстыя вуліцы. Ці ж гэта не радасць? Мы бачылі беларускія машыны, першакласныя станкі, гадзіннікі. Гэта выклікала пачуццё горадасці ў кожнага з нас. Нідзе ў свеце няма людзей з такой адкрытай душой і такім шчодрым сэрцам, як у нас на Радзіме. І гэта, бадай, самае влікае наша багацце.

Так гаварылі нашы землякі, развітваючыся з Беларуссю і накіроўваючыся ў падарожжа па краіне. Вярнуўшыся ў Амерыку, яны напішучы артыкулы ў «Вестник» і «Русский голос», выступяць на мітынгх і сходах у прагрэсіўных арганізацыях. Нават проста суседу, з якім сустраўся на вуліцы, раскажуць аб тым, што бачылі ў Савецкім Саюзе.

— Нам давядзецца адказаць на самыя розныя пытанні, — гаворыць Іван Грынкевіч. — Ваша краіна ўсё яшчэ працягвае заставацца таямнічай і не зусім зразумелай для многіх амерыканцаў, а цікавасць да яе ўзрастае з кожным годам. Большасць пытанняў датычыць адукацыі, аховы здароўя, зароботнай платы, платы за кватару, некаторых цікавіць так званая «яўрэйская пытанне». Адказы павінны быць грунтоўнымі, з прыкладамі, лічбамі. Задача ў нас, як бачыце, нялёгкая. Даведзецца і ўбачыць тут трэба як мага больш.

ФУНДАМЕНТ КРАІНЫ

Праблема выхавання моладзі — адна з самых важных у наш час. Ад таго, якім вырасце наступнае пакаленне, залежыць далейшы лёс свету, далейшы лёс чалавечтва. Савецкі Саюз можа служыць прыкладам гуманнага і разумнага выхавання дзяцей, беражлівых і клапацілівых да іх адносін.

— Вашы дзеці — гэта той фундамент, на якім узводзіцца будучае краіны, — сказала, выступаючы на развітальным вечары, кіраўнік групы Марыя Радзі. — У шчаслівай краіне — шчаслівыя дзеці. Днём у спеку мы амаль не бачылі на вуліцах дзяцей. Яны ў парках, скверах, за гарадамі, у лесе. У піянерскім лагэры пад Воўчавічамі піянеры віталі нас кветкамі, выступілі з канцэртамі. Многія нашы старыя заплакалі, успомніўшы сваё гаротнае дзяцінства, парадаваліся, што гэтым хлопчыкам і дзяўчынкам школы не прыдзецца спазнаць голад, галечу і несправядлівасць. Есць і ў Амерыцы дзіцячыя арганізацыі. Але рэзат там не вучаць любіць і паважаць іншыя народы. Яны не будуць з такой шчы-

расцю і добразычлівасцю вітаць незнаёмых людзей, як гэта зрабілі вашы піянеры, калі мы прыехалі да іх. Няма ў нас і такіх выдатных масавых месц адпачынку, як піянерскія лагэры, куды бацькі за 10—15 рублёў у месяц уладкоўваюць дзяцей.

— А ці мае права жанчына ў Савецкім Саюзе не працаваць, не аддаваць сваіх дзяцей у яслі ці сад?

Гэта пытае Соня Вульф, пажылая жанчына, якой амаль усё жыццё прыйшлося працаваць па 16 і больш гадзін у суткі.

На старонках нашага друку можна сустрэць артыкулы, у якіх абмяркоўваецца пытанне; што выгадней дзяржаве — будаваць яслі ці адпусціць маладых маці выходзіць дзяцей? Газеты ЗША нядаўна пісалі, што эканамісты сацыялістычных краін павінны падлічыць, ці не занадта дарага абыходзіцца краіне будаўніцтва ясляў. Мы не будзем гэтага падлічваць. Важна, каб нашы жанчыны былі задаволены. У розных гарадах Савецкага Саюза праведзены апытанні, з якіх відаць, што пераважная большасць жанчын лічыць удзел у грамадскай працы неабходнай часткай свайго жыцця. Яшчэ У. І. Ленін гаварыў, што савецкая жанчына, якая атрымала ў выніку вяртання заваў Кастрычніка правы, роўныя з мужчынам, не захоча іх згубіць. Жанчына, як і мужчына, будаўнік новага жыцця.

Але, адказваючы канкрэтна на пытанне нашай зямлячкі, скажам: працаваць ці не працаваць — гэта асабістая справа кожнай жанчыны. Адпраўляць дзіця ў яслі ці не — гэта таксама асабістая справа бацькоў.

ДОМ ПАСТУХА

— Чаму калгасы перайшлі на грашовую аплату працы? Ці выгадна гэта сялянам? Заходні друк, каменціруючы гэту з'яву, сцвярджае, што калектыўны метад вядзення гаспадаркі не апраўдаў сябе. «Калгасы праваліліся», — трыбаць у нас газеты.

З такіх пытанняў турыстаў пачалася размова ў калгасе імя Кірава Слудзкага раёна, куды яны прыехалі на экскурсію.

— Ну, што ж, — усміхнуўся старшыня калгаса Сяргей Лямешчанка. — Я пастараюся адказаць на вашы пытанні, а потым, каб было ясней, мы праедзем па вёсках і вы самі паглядзіце на наша жыццё. За апошнія гады сапраўды адбыліся вялікія змены ў сельскай гаспадарцы. Толькі хай не радуецца за акіянам. Усё ў нас мяняецца к лепшаму. Раней грашовы даход калгаса быў значна меншы. У мінулым жа годзе ён склаў больш двух мільёнаў рублёў, выплачана з іх калгаснікам на працадні 1 мільён 600 тысяч рублёў.

Турысты ўскладаюць вянок да помніка загінуўшым воінам і партызанам на плошчы Перамогі ў Мінску.

Раней раз у год пасля заканчэння палых работ калгаснік атрымліваў на працадзень бульбу, зерне, сена. Хлеб гаспадыні яклі самі, лішкі, каб атрымаць грошы, селянін вёз на базар. Цяпер хлеб, і белы і чорны, прадаецца па вёсках у магазінах, каштуе ён капейкі. Вы ведаеце, напэўна, што кожны калгаснік мае прэсідзібны ўчастак, трымае карову, свіней, птушку. Так што прадуктамі ён забяспечаны. У дамах добрая мэбля, ды і апрацоўка ў нас на вёсцы не горш, чым у Слуцку. На ўсё гэта патрэбны грошы? Вядома, патрэбны. Дык што прасцей: атрымаць іх з калгаснай касы ці марнаваць час, прадаючы на базары тую бульбу і збожжа?

Есць выгада і калгасам ад новай сістэмы аплаты: прасцей весці разлік, рахункаводам работы стала менш. Карацей кажучы, зручна і калгасу, і калгаснікам.

Пасля размовы, якая адбылася ў клубе, госці пажадалі аглядзець гаспадарку. Яны пабывалі ў летнім лагэры, дзе ўтрымліваюцца каровы. Трапілі туды якраз у час доўкі і пакаштвалі сырадою. Заехалі ў дзіцячы сад, школу, і, нарэшце, аўтобус спыніўся на вуліцы, якая забудоваецца двухпавярховымі домамі. Турысты зайшлі ў адзін з іх. На першым паверсе два пакоі, кухня з газавай плітой, ванна, на другім — вялікі пакой, дзве спальні і таксама ванна. У пакоях сучасная мэбля, дываны, тэлевізар. У спальні ложка пад беласнежнымі карункавымі пакрыткамі.

— Колькі ж каштуе такая хата? — пытаюцца госці.

— Адзінаццаць тысяч. Але адразу будучы гаспадар павінен унесці толькі дзве. Астатнія — без працэнтаў у растэрміноўку на дзесяць год.

— Гэта зусім нядарага. У нас такі дом каштуе тысяч дваццаць долараў, — прыкідваюць турысты. — А кім вы працуеце? — пытаюць яны ў гаспадары Аляксандра Лакціёнава.

— Я кароў пасу, а жонка цялят даглядае.

— Дык вы, па-ранейшаму кажучы, пастух? — не вераць сваім вухам турысты.

— Па цяперашняму я таксама пастух, — смяецца Лакціёнаў. — Проста час цяпер іншы. І пастух стаў чалавекам.

«ЯНЫ НАМ НЕ ЗАЙДРОСЦЯЦЬ»

— Не пусцяць нас па вёсках, не спадзявайцеся, —

аўтарытэтна завяраў таварышаў па падарожжы Рыгор Крыш. — Мне яшчэ ў Амерыцы надзейныя людзі казалі, што не пусцяць.

А землякі-беларусы рыхтаваліся да сустрэчы са сваім юнацтвам, з роднай, але ўжо новай і незнамай вёскай. Толькі тады, калі ад гасцініцы «Мінск» адна за адной пачалі ад'язджаць машыны, якія павезлі Ганну Шмель у Антопаль, Якава Савуца таксама на Брэстчыну, Сцяпана Лабковіча на Слонімішчыну, Серафіму Бароўскую ў Вераскава на Навагрудчыну, Крыш засумняўся: «Мусяць, не надта трэба было верыць тым людзям, што пераспэрагалі мяне. Самі яны нічога не ведаюць.

Рыгор Крыш пабываў у Слуцку ў сястры і пляменнікаў, правёў з імі некалькі дзён, нагаварыўся і задаволены прыехаў у Мінск.

Не менш задаволенай засталася сваёй паездкай і Серафіма Бароўская. Яшчэ да рэвалюцыі ўсёй сям'ёй выехалі Бароўскія ў Злучаныя Штаты Амерыкі, але бацька ніяк не мог прывыкнуць к чужой краіне. Рвалася сэрца беларуса дадому.

— З'ездку, паглядку, можа, як пражывём і там, — нарэшце сказаў ён жонцы, збі-

каву магільку, — расказвала Серафіма, — а за мной ішло паўвёскі, бо паўвёскі ў мяне цяпер сваякоў. Дваюрадныя браты і сёстры жывуць у сяле, а дзеці іх, мае пляменнікі, раз'ехаліся па ўсёй краіне. Есць сярод іх і настаўнікі, і ўрачы, і аграномы, і інжынеры.

Сюды я везла поўныя чамаданы, хацелася кожнаму прывезці які-небудзь падарунак. Думала, назад павязу лягчэйшыя. Дык дзе вы бачылі! Надавалі мне прадуктаў, грыбоў сушаных. А рэчы якія прыгожыя, сувеніры! Вельмі падабаецца мне ткані беларускі дыван, статуэтка «Лявон з Лявоніхай». Як жа я магу быць не задаволеная сваім падарожжам.

— А я гасціў у братоў у Мінску, — пачынае гаворку Вікенцій Трэсак. — Яны пенсіянеры. Адзін мае двух сыноў-інжынераў. Есць у нас яшчэ адзін брат. Ён жыве ў той вёсцы, адкуль я калісьці ад'язджаў у Амерыку. Міхаіл і Сцяпан клічуць яго да сябе, а ён не хоча: «Мне і ў вёсцы добра. Тут у мяне свой дом, пчолы, свежае малака, масла. Што старому яшчэ трэба?»

— Прывезлі мы з жонкай сваякам сякое-такое адзенне, — працягвае Вікенцій Вікенцьевіч, — бо жывём у Фларыдзе і цёплыя рэчы нам не патрэбны, а яны абураліся: «Навошта было турбавацца. У нас усяго хапае». Я веру, што хапае, бо не былі б у іх такія багатыя сталы, калі яны нас частавалі.

Жонка аднаго з пляменнікаў доўга і падрабязна распытвала мяне пра наша жыццё, уважліва слухала, ківала галавой, нешта ў думках прыкідвала, а потым і кажа: «Не, не зайздросчу я вам, дзядзечка. У нас лепшае жыццё». І гэтаму я веру. Няма чаго нам зайздросціць. Нялёгкае жыццё мы пражылі. Часта я ўспамінаю, як ад'язджаў у Злучаныя Штаты. Хто я быў тады: рускі, паллак, беларус? Да 1917 года мая Бацькаўшчына была паднявольнай і беларус саромеўся называць сябе беларусам. А прыехалі сюды і адчулі: мы — беларусы! Бо нарадзіліся на зямлі, якая цяпер называецца незалежнай, суверэннай Беларускай Рэспублікай. Цяпер тут у пашане беларуская мова. На ёй вядзецца выкладанне ў школах, яе вывучаюць ва ўніверсітэце, на ёй друкуюцца кнігі, газеты, часопісы. Беларусь стала багатай і прыгожай. Я ганаруся цяпер тым, што і я беларус.

Д. ЧАРКАСАВА.

Дзярка калгаса Настасся ЖЫВАГЛОТ (у цэнтры) частавала гасцей малаком.

У такіх дамах жывуць калгаснікі.

раючыся ў дарогу. — Грошай падзараблю і вас забяру адсюль.

Але лёс вырашыў інакш. Бацька захварэў у дарозе, і выйшла, што прыехаў ён на родную зямлю паміраць. Сям'я так і засталася ў Амерыцы.

— Як толькі прыехала ў Вераскава, пайшла я на баць-

АПОШНЯЯ АТАКА

У жыцці кожнага чалавека бывае дзень, які не здолее сцерці з памяці час. У Міхаіла Раманькова такім днём стала 18 лютага 1943 года.

...Усё далей у глыбіню лесу паўзла некалькі санак. Увесь час правальваючыся па пояс у снег, Міхаіл упарта цягнуў за аброчь каня.

Учора ўвечары абляцела трывожная вестка родную вёску Дубінка, што на Магілёўшчыне. Казалі, што некалькі тысяч эсэсаўцаў пачалі працосваць лес. Паліць вёскі ў партызанскай зоне. Многія з аднавяскоўцаў пагрузілі сякі-такі скарб — і ў лес, да партызан. Паехаў і Міхаіл — маці ўгаварыла. А сама з малымі засталася ў вёсцы.

Двое сутак хаваліся ў лесе сяляне. На трэція папрасілі Міхаіла:

— Душа баліць, хлапец. Едзь, даведайся, як там нашы.

Міхаіл згадзіўся. Разам з ім захацеў ісці і Пётр Вярбіцкі, аднагодзак Міхаіла.

Доўга блукалі хлопцы па лесе (палохла і насцярожвала кулямётная страляніна не дае побач). Нарэшце выехалі на ўзлесак. Каня прывязалі да сасны. Самі асцярожна рушылі хмызняком да вёскі.

— Немцы! — нечакана прахрыпеў Пётр і каменем ушаў у снег.

Па вёсцы снуюць шэра-зялёныя постаці немцаў, народ з дамоў зганяюць у хлявы.

І раптам над хлевам успыхнула полымя. Яно крыважэрным зверам лізнула сцены, перакінулася на дах. І тады зразумеў Міхаіл — паліць людзей!

Усю ноч праляжалі хлопцы ў хмызняку. На досвітку, калі фашысты паехалі, кінуліся ў вёску. Задыхаючыся, убег Міхаіл у двор. У сенцах дзверы насцеж — палохае трывожная цемра. Сціснулася ў страшэнным прадчуванні сэрца. Ціха, быццам баючыся некага разбудзіць, увайшоў у пакой. Паклікаў:

— Мама!.. Мама!..

Агледзеўся — нікога. На падлозе — разбіты посуд, са скрыні сарваны з петляў верх, на печы, якая яшчэ не астыла, дрэмле кот. «Не можа гэтага быць! Яны пахаваліся! — Думкі ліхаманкава снуюць, жыве маленькая надзея. — У склепе яны! Туды, хутчэй туды!»

Кінуўся на двор. Перад ганкам сляды на снезе. У лапцях — гэта маці, меншыя — браціка Міколка, а побач каваны салдацкі бот вядзе на агароды, да згарэўшага хлева. Быццам ржавай касой разанулі Міхаіла па нагах, схапіўшыся за слуп, цяжка асеў на прыступкі. Грудзі распіраў нечалавечы крык.

Многа сірочых слёз пралілося ў гэты дзень, 186 сялян спалілі фашысты. Па рыжа-сіняму шматку ад паліто, які цудам захаваўся, пазнаў Міхаіл труп маці. Побач ляжалі грудкі попелу — гэта ўсё, што засталася ад двухгадовага браціка Шуркі, Міколка ды сястрычак — Ніні і Любы.

Надвячоркам на могілках выкапалі брацкую магілу. Міхаіл стаяў, невідучымі вачыма глядзеў, як расце бугор жоўтага пяску.

Дадому не заходзіў. Страшны быў ён цяпер Міхаілу. Проста з могілак пайшоў у партызанскі лес. Там, у атрадзе, сустрэў і перадаваў часці Савецкай Арміі. Большасць партызан пайшла далей на захад, а Міхаіла паслалі ў тыл, казалі:

— Жоўтароты яшчэ. Ідзі павучыся ў запасным палку.

На фронт трапіў восенню. Прасіўся ў кулямётчыкі. Узялі ў сувязі: маўляў, куды яго да кулямёта. Пастаў хлапца ў заслон — нябось, адразу душа ў пяткі.

Міхаіл служыў старанна, але з нейкай унутранай злосцю. Трубку да вуха — «ало, ало — я Васілёк». І ўсё.

Потым раненне, два месяцы ў шпіталі —

і зноў на фронт. Цяпер дабіўся свайго: прызначылі кулямётчыкам.

...У ноч на першае мая 1945 года полк Міхаіла быў высаджаны на касу Фрыш-Нерунг. Доўгай пясчанай стужкай ідзе яна ў Балтыйскае мора. Некалькі тысяч фашыцкіх галаварэзаў акапіліся тут. Супраціўляліся ўпарта, чакалі дапамогі з мора.

На досвітку абсталяваў Міхаіл з хлопцамі кулямётную ячэйку пад дзвюма разлапастымі сасонкамі. Сонечным, цёплым абяцаў быць дзень. Асляпляльнымі іскрам іграла мора. Чайкі з крыкам праносіліся над ім. Вось адна каменем кінулася ў ваду, усплёск — і ў кіпцюрах рыбіна трапачаца.

— Бач ты, спрытна! — з захапленнем сказаў салдат Якунькін. Ён ляжыць побач з Міхаілам, травінку пакусвае, задумліва цэдзіць:

— Дома ў нас ужо ворыва пачалося. Раніцою выйдзі — жаўрук у небе заліваецца, зямлёй лахне. Хораша!..

Слухае Міхаіл, а да горла камяк няпрошаны падступае. Няўцям наводчыку Рыгору, што кожнае слова яго едкай соллю кладзецца на душу Міхаіла, раніць старыя есць. Вось у Рыгора — дом, сям'я. Мабыць, чакаюць — не дачакаюцца. А ў яго што?

Пашта прыходзіць. Ля газоўкі чытаюць трохвугольнікі сябры, сваім, хатнім дзеляцца, а Міхаіл заб'ецца ў куток — свет не мілы. Выхад болю свайму шукаў ля кулямёта ў баі. Холадна, нетаропка, браў на прыцэл шэрыя фігуры, да болю прыкусіўшы бяскроўныя губы, ціснуў на гашэтку. Міхаіла прадставілі да ўзнагароды. На гімнасцёрцы заблішчэў ордэн Славы III ступені.

— Кухня прыехала! — прапоўз па акопах шэпт. Звон кацялкаў, гаворка. Сплонуў травінку Якунькін, да Міхаіла павярнуўся:

— І нам, Ягорыч, падзаправіцца не шкодзіць. Ты як думаеш?

— Бяры кацялкі і топай, — а я затвор пратру.

Прыўстаў Рыгор — і зноў на зямлю ўшаў, моцна штурхнуў у плячо Міхаіла.

— Глядзі, немцы!

З узгорка лавінай скатваюцца шэра-зялёныя ланцугі. Вягучь без адзінага выстралу.

— Стужку! — крыкнуў Міхаіл.

З прыкрым свістам праляцеў першы снарад. Фантан зямлі ўзляцеў над акапам. Нейчы крык, відаць, ранілі. А ланцугі ўсё бліжэй і бліжэй. Наперадзе афіцэр бяжыць, пісталетам над галавой круціць.

— Давай! — хрыпла крычыць Рыгор.

— А ты пачакай. Не гарачыся.

Пальцы на рукаціцы пасіпелі, у роце суха. Губы шэпчуць: «Яшчэ давай, яшчэ... Вось да гэтай елачкі. Ага, дабеглі. А цяпер атрымавайце, гады».

Паласнуў свінцом Міхаіл па першым ланцугу, ушаў афіцэр, побач — яшчэ і яшчэ...

І вось тут бяда атрымалася. Градам ударыла чарга па шыцце, зацягнула парам празь прыцёлу. Захлынуўся кулямёт.

— Кажух прабіла! Пластыр давай! — крыкнуў Міхаіл.

А немцы зусім побач: чуваць цяжкі тупат ботаў. Вягучь ва ўвесь рост. Але паспеў Якунькін. І тады ва ўпор доўгай чаргой ударыў Міхаіл па набягаючаму ланцугу...

Ачуўся Міхаіл у шпіталі ў Дзень Перамогі — 9 мая. На тумбачы — пісьмо. Лейтэнант Гняздзілаў пісаў: «Фашыстаў мы тады разбілі. За кулямёт не турбуйся. Ён у надзейных руках. Папраўляйся, дружа». У канцы лістка ішлі паклоны і прывітанні ад аднапалчан.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 29 чэрвеня 1945 года камсамольцу Міхаілу Раманькову было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

М. САКАЛОУ.

Каб судны маглі бесперабойна ісці воднай дарогай, працую на Прыпяці калектыў Мазырскага тэхнічнага ўчастка. Працаўнікі блакітнай магістралі сочаць за суднаходнай абстаўкай, паглыбляюць і расчышчаюць дно ракі, умацоўваюць берагі. Цяпер работы на рацэ вядуць пяць земснарадаў участка. Першыньство трымае калектыў земснарада ВД-14. Гэта магутны, сучасны землясос, які дастае з дна ракі і пераганяе на бераг 600 кубічных метраў грунту за гадзіну. НА ЗДЫМКУ: другі памочнік камандзіра Генадзь РУДЭНКА нясе вахту. Фота Ч. МЕЗІНА.

ПРА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ — ПАЛЯКАМ

З 1966 года Кракаўскае аддзяленне Польскай Акадэміі навук выдае папулярную серыю «Навука для ўсіх». Сёлета ў гэтай серыі ўбачыла свет даследаванне Лешка Шнайдара «Беларуская мова».

Ва ўступе да кніжкі Л. Шнайдар піша, што сёння беларускай мовай карыстаецца каля 8 мільёнаў жыхароў СССР, а таксама каля 100 тысяч жыхароў Польшчы, 10 тысяч жыхароў Канады, столькі ж — у ЗША, 5 тысяч у Аргенціне.

Аўтар адзначае асноўныя этапы гістарычнага развіцця беларускай мовы, спыняецца на найбольш значных творах беларускай дакастрычніцкай літаратуры, называе яе вядучых прадстаўнікоў.

«Аўтаномію і поўныя правы, — гаворыцца ў даследаванні, — прынесла бела-

рускай мове Кастрычніцкая рэвалюцыя. Цяпер яна, побач з рускай, афіцыйная мова Беларускай Рэспублікі і ўжываецца ў літаратуры, навуцы і грамадскім жыцці».

У беларускай мове Л. Шнайдар асабліва цікавіць тыя рысы, якія збліжаюць яе з польскай або адрозніваюць ад апошняй. «Сувязі, якія аб'ядноўвалі ў мінулым Беларусь з Польшчай, — канстатуе аўтар, — прывялі да таго, што сённяшня беларуская літаратурная мова больш зразумелая і больш лёгкая пры вывучэнні для паляка, чым руская, якая належыць да той жа ўсходнеславянскай моўнай групы».

Агульныя палажэнні ў кнізе ілюструюцца шматлікімі прыкладамі з беларускай мовы, яе арфаграфіі, марфалогіі і сінтаксісу.

БІЗНЕС НА ЗБРОІ

Старшыня асацыяцыі ўладальнікаў зброі Гласен, выступаючы ў Лэнсінгу (штат Мічыган), назваў «ідэячымі» і «дзіцячымі» патрабаванні ўстанавіць кантроль над продажам зброі.

Чым больш праходзіць часу з дня забойства Роберта Кенедзі, тым больш нахабнымі робяцца ў ЗША выступленні супраць якіх-небудзь спроб абмежаваць бізнес на зброі тых, хто

так ці іначай звязаны з ім. У апошнім нумары часопіса «Ньюсуік», на вокладцы якога як сімвал Амерыкі намалеваны наведзены на чытача пісталет, расказваецца, які вялікі ўплыў маюць у ЗША фабрыканы і пастаўшчыкі зброі.

Паводле звестак часопіса, агульны бізнес гандляроў зброяй у ЗША ацэньваецца ў 2,5 мільярда долараў у год.

ЗЕМЛЯКУ З ФЕДЭРАТЫўНАЙ РЭСПУБЛІКІ ГЕРМАНІІ СЯРГЕЮ ПЯЧОНКУ

У ВАШЫМ РОДНЫМ ГОРАДЗЕ

Паважаны Сяргей Лукіч! Ваш родны горад Бабруйск я наведала два разы. Першы раз я пабывала там у 1964 годзе, другі — зусім нядаўна. Гэты невялікі гарадок мне вельмі падабаецца сваёй чысцінёй, зелянінай. Каля самага вакзала вырас вялікі мікрараён чатырох- і шасціпавярховых дамоў. Да чатырох кінатэатраў, што працавалі раней, далучыўся яшчэ адзін — шырокаэкранны «Мір». Побач з ім раскінуўся прыгожы парк. Дарэчы, Бабруйск сам нагадвае вялікі парк, столькі тут дрэў і кветак.

Вы, напэўна, памятаеце, што калі выязджалі адсюль у 1914 годзе, тут быў адзін лесалінейны завод ды некалькі прыватных майстэрняў.

Сённяшні ж Бабруйск — прамысловы горад.

На былых пустках узняліся карпусы машынабудаўнічага, гумавага, скуранага заводаў, швейнай фабрыкі, мясакамбіната.

Сёння ў 48 школах Бабруйска вучыцца больш 20 тысяч дзяцей. Калі б вы, Сяргей Лукіч, прыехалі зараз у родны горад, то ўбачылі б прыгожыя будынкі сельскагаспадарчага і машынабудаўнічага тэхнікумаў, педагогічнага вучылішча, музычнай школы і іншых навучальных устаноў. У іх займаюцца 4 500 студэнтаў. Гэта значыць, вучыцца кожны трэці жыхар горада. Кваліфікаваныя спецыялісты, якія скончылі бабруйскія наву-

чальныя ўстановы, працуюць ва ўсіх кутках нашай краіны.

Мне спадабалася цэнтральная вуліца горада — Сацыялістычная. Тут размясціліся ў чатырох- і пяціпавярховых дамах магазіны, кафэ, рэстараны, дзіцячыя сады і яслі, адміністрацыйныя ўстановы. Па ўсім відаць, што цэнтр горада забудаваны пасля вайны. Ды і ўвесь Бабруйск, можна сказаць, вырас у пасляваенны перыяд.

У Бабруйску будуюцца буйнейшы ў краіне шыны камбінат. А для яго рабочых — жылыя пасёлкі са школамі, магазінамі, кінатэатрамі, бальніцай, дзіцячымі садамі. У бліжэйшыя гады па вуліцах будзе хадзіць тралейбус. З кожным годам ра-

сце колькасць шматпавярховых жылых дамоў.

На Мінскай вуліцы ў адным са шматпавярховых дамоў жыве ваша сястра Надзежда Лукінічна. А побач, на Кастрычніцкай, ваш брат Іван Лукіч. У яго добры дом. Вакол фруктовы сад, агарод. Іван Лукіч ужо на пенсіі. Але рабочыя лесалінейнага завода, дзе ён раней працаваў, не забываюць яго. Ён — ганаровы гошч на ўсіх урачыстасцях завода, кожнае лета яму даюць ільготную пудёўку. Вось і зараз ён адпачывае разам з жонкай у доме адпачынку імя Леніна, які знаходзіцца ў маляўнічым кутку недалёка ад Бабруйска. Надзежда Лукінічна прасіла перадаць, што жыве добра, што дачка Ала ўжо

скончыла 10 класаў. Пакуль яшчэ стаіць на раздарожжы — не ведае, у які інстытут пайсці. Хоча ехаць у Ленінград. Сын Юра заканчвае трэці курс, засталася вучыцца яшчэ два з палавінай гады. Ён будзе інжынерам.

Бабруйск з кожным днём прыгажэе. Дамы растуць, як у казцы. Вуліцы Мінская і Кастрычніцкая непазнавальныя. Усе старыя дамы знесены. Пабудаваны пяці- і чатырохпавярховыя. Прыязджайце ў гошці. Родныя будуць рады з вамі сустрэцца.

С. БЕНЕНСОН.

Голас Радзімы

№ 27 (1034)

3 ЦЫКЛА «ГОРНАЕ РЭХА»

Каўказ! Гэтае кароткае гордае слова будзіць у нашых пацуццяў рамантычныя парывы, выклікае ў думках уяўленні аб палётах горных арлоў, і самі сабою вусны шэпчаць неўміручыя пушкінскія радкі:

Каўказ подо мною. Один в
вышине
Стою над снегами у края
стремнины.

Орел, с отдаленной
поднявшись вершины,
Парит неподвижно со мной
наравне.

А яшчэ ва ўяўленні паўстаюць цясныя Дар'яла і струмені Арагвы і Куры, так таленавіта апетыя Лермантавым.

У 1967 годзе мне давялося пабываць на Каўказе. Я быў у колішняй сталіцы Грузіі — Мцхета, каля якой на высачэзнай гары ўзвышаецца помнік грузінскай архітэктуры канца пятага — пачатку шостага стагоддзяў, колішні манастыр Джавары, ці, як тутэйшыя лю-

дзі называюць яго, Мцыры. Там некалі паручнік лейб-гвардыі гусарскага палка Лермантаў гутарыў з манахам, і, мусіць, тады ў паэта нарадзілася задума выдатнай паэмы. Выступаў у армянскім горадзе Кіравакане, які расце, як гавораць, не па днях, а па гадзінах. Гадоў дзесяць таму назад гэта быў звычайны горны пасёлак, а зараз прыгожы вядомы прамысловы цэнтр Арменіі. Стаяў на вяршыні Пушкінскага перавалу, дзе некалі вялікі пазт сустрэў жалобную фурманку з цэлам Грыбаедава. Там зараз ёсць помнік. Любаваўся перскавымі і вінаграднымі палеткамі Арарацкай даліны. Казачнае ўражанне дакінуў у мяне Ерэван, прасторны, прыгожы горад з шырокімі вуліцамі, з пышнымі паркамі і скверамі. На гары, у цэнтры горада, узвышаецца Матадарана, скарбніца армянскай культуры, там захоўваюцца армянскія рукапісы з даўніх вякоў і да нашых дзён. Выступаў перад жыхарамі горада

Арташат, які некалі быў сталіцай дзяржавы Урарту.

Крутыя і бясконцыя горныя дарогі. У Заходняй Грузіі, каля высокагорнага горада Ахалкалакі, я бачыў гару Абул, якую лётчыкі завуць барометрам краю. Калі зранку вяршыня Абула губляецца ў хмарах, значыць, пагода нялётная.

Мне спадабаліся і вечназялёныя цясныя Арменіі, і скалістыя горы Грузіі, і баваўняныя палі Азербайджана.

Асабліва мне спадабаліся людзі, рашучыя, працавітыя, настойлівыя, што на камяністых схілах гор росцяць сакавітыя смачныя вінаград, што прабіваюць тунелі праз каменныя аграмады, што ўзводзяць кірадоўныя, новыя гарады, як Кіравакан у Арменіі і горад металургаў Руставі ў Грузіі.

Закаўказцы гораца любяць свой край, і яны надзвычай ветлівыя і гасцінныя да іншых народаў. Усюды, дзе я ні быў, я адчуваў сяброўскую шчырасць і цеплыню. Вядома, новыя ўражанні нарадзілі і новыя вершы.

ПЕРШЫЯ ДНІ

Як беларусу ў гарах Каўказа
Усё нязвыкла і ўсё нова мне.
Я не бываў яшчэ ў жыцці ні
разу

У гэтай горнай дзіўнай
старане.
Усё тут выклікае захапленне,
Дае прывычным думкам
новы ход —

І неўтаймаванай Куры
Імкненне,
І скал магутных велічны
узлёт.

Ды рэху гор зусім я не
дзіўлюся.
Мне гул грывот мілей
любой цішы.

Я сын слаўтай гордай
Беларусі—
І горны горды край мне па
душы!

У ПАЛЭЦЕ

Па лагчыне сінім раннем
Плыў туман, як сырадой.
Я ляцеў над Ленкаранню,
Над паўднёвай стараной.
Злева — мора, справа —
горы,—
Белы снег укрыў хрыбты.

Лётчык нешта мне гаворыць

Гучна так, да хрыпаты:
— Я, жыхар Азербайджана,
Завітаў да вас зімой...
Я навек зачараваны
Беларусачкай адной...
Як яна цяпер далёка...—
І дадаў, зірнуўшы ўніз:
— Стан красуні сінявокай
Стройны, нібы кіпарыс.
Дні праз тры, пасля нядзелі,
Да яе я палячу...
І пачаў штось пра вяселле,
Што — не знаю — я не чуў.
Мне за родны край не
сорам,—
Дзе б ні ехаў, дзе б ні йшоў.
Я згадаў, што скоро, скоро
Я вярнуся ў Мінск, дамоў.
Будуць гутаркі, сустрэчы...
Раскажу я ўсім не раз,
Як з прыветнасцю сардэчнай
Прынімаў мяне Каўказ.
А маёй адной-адзінай
Шарф грузінскі павяжу
І вячэрняю часінай
Я ахвотна раскажу,
Як прыгожым сінім раннем
Плыў туман, бы сырадой...
Як ляцеў над Ленкаранню,
Над паўднёвай стараной.

ДУБ І САСНА

Алмазамі блішчаць на дубовых лісцях расінкі. Лісты ціха шаласцяць. Праміж іх зелянеюць сасновыя лапкі. Здаецца, што яны лагодна глядзяць дубовае лісце.

Дуб і сасна. Цесна прыхіліўшыся адзін да другога, стаяць яны ля дарогі. Дуб крыху вышэйшы, каржакаваты. Яго цёмна-карычневую кару ўдоўж і ўпоперак зрэзалі трэшчыны. Ствол сасны роўны і светлы. Старажылы тутэйшыя мясцін расказваюць, што крона сасны раней была адхілена ад дуба. Але аднойчы разыгралася страшэнная бура. Хлястаў град. Наляталі віхуры. Зямля дрыжэла ад гromу. Неба расковалі ўспышкі маланак. Некалькі разоў маланка ўдарыла па дрэвах. Вось тады, хаваючыся ад буры, сасна і прыхілілася да дуба. Ды так і засталася стаяць.

Летам, калі гораца, дуб шаласцяць сваім серабрыстым лісцем. Зімою, калі лісце ападае і галіны дуба застаюцца голымі, сасна ласкава ўкрывае іх сваімі пяшчотнымі лапкамі.

Так, абняўшыся, яны стаяць ужо шмат гадоў.

... Калі хто не верыць, прайдзіце прыгожай дарогай Гарадзья — Нясвіж і ўбачыце самі.

Ул. АЛЯХНОВІЧ.

Генадзь Бураўкін

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20—26).

Уваходзячы ў вёску, высокі параіў:

— Калі хочаце трохі пажыць, гадубочкі, не рыпайцеся. Выкладвайце ўсё, што ведаеце: дзе партызаны, колькі іх, якімі дарогамі ходзяць, з кім трымаюць сувязь у вёсках. Толькі гэта выратуе.

— Мы не ведаем, — сказала Надзя. — Нічога не ведаем. Мы сіроты, пабіраемся...

Але і сама яна адчувала, што на гэты раз нішто ёй не паверыць, што ніякі слёзы і просьбы не памогуць...

У камендатуры каржакаваты мужчына ў чорным френчы выслухаў паліцаю, пакруціў перад вачыма брусок толу, каротка загадаў:

— Разувайся! Распранайся! Надзя не адразу здагадалася, што гэта ім, і недаўменна азірнула.

— Вам, вам кажу, — мужчына падышоў да яе, груба рвануў з галавы хустку. — Не чакайце, каб паўтараў... Дагала! Надзя зірнула на Юру, уся сцялася. Як гэта — дагала? Тут жа мужчыны і... Юра.

— Без фокусаў. Мінны ставіць не саромеліся. Не саромцеся і распрацца. А то паможам.

Дрыжачымі рукамі Надзя скінула ватоўку, зняла валёнку. Навошта гэта? Няўжо яны думаюць нешта знайсці ў іх?

— І хутчэй, не ў лазню прыйшлі.

Мужчына падышоў да Юры, ірвануў на ім нацельную сарочку. Яна затрашчала. Юра схвапіў за яе абедзвюма рукамі, адскочыў ад мужчыны. Той зарагатаў:

— Ваякі! Соплі не высыхлі яшчэ... — І кінуў паліцаю: — Абінукаць...

Да Надзі накіраваўся высокі, але потым перадумаў і пайшоў да Юры. Яе абшукваў малады хлопец, гадоў дзевятнаццаці, светлавалосы, з сінімі-сінімі вачыма, якія ён увесь час хаваў. Рукі ў яго дрыжалі, калі ён абмацаваў яе, расплятаў косы. «Баязлівец... Відаць, ад страху і служыць немцам пайшоў, — падумала Надзя. — А сумленні яшчэ трохі асталася. Вочы хавае...»

На стол леглі Юркаў паляўнічы пож, сапаваная нямецкая запальнічка, невялікі трохкуты кавалак тоўстага лустэрка і два лісты з вучнёўскага сшытка, густа спісаныя фіялетавым алоўкам. Мужчына ўхапіўся за паперы.

— Што гэта?

Хуценька прабег іх і здэкліва паківаў галавой:

— Ай-яй-яй! А яшчэ піянеры, так сказаць, будаўнікі новага грамадства... Пра Паўліка Марозава чыталі, пра Чкалава чулі. І верыць ў бога...

У руках ён трымаў два «святыя пісьмы».

Хто іх прыдумаў у час вайны, цяжка сказаць. Але хадзіла іх нямала, звычайных лістоў паперы з малітвамі, з замовамі ад кулі, ад агню, ад нагавору. Нічога новага і святога ў гэтых «пісьмах» не было. Проста жыла ў іх надзея на выратаванне, на ўдачу ў віхуры вайны. А словы малітвы надавалі нейкую ўрачыстасць, незвычайнасць — «Іже еси на небеси...»

Дзеля канспірацыі, каб выгледзець звычайнымі сіротамі, якія і ад неба чакаюць літасці і збавення, насілі заўсёды з сабой «святыя пісьмы» і Надзя з Юрам. Калі б папытацца ў іх, што там напісана, наўрад ці адказалі б яны, бо не падта ўчыталіся ў каракулі, якія прасілі ў бога канца вайны, хлеба, шчасця.

Мужчына ў френчы ўсё яшчэ здэкаваўся:

— Пра бога ўспомнілі, нехрысці... Раней трэба было думаць. Бог, ён не цяля, бачыць круцяля. Вось вы прыкідваецеся сіроткамі, беднякімі, а бог усё бачыць.

Ён сеў за стол, адпусціў паліцаю, дазволіў памякчэлым голасам:

— Апранайцеся. І слухайце, што старэйшыя гавораць.

У яго чамусьці быў нядрэжны настрой.

— У школе вас вучылі лічыць, чытаць, маляваць. Гэта добра. Але вось што мазгі вам сацыялізмам зацямялі, гэта дрэнна. Вы малыя. Вам казалі: сацыялізм — добра, вы і паверылі. А аказалася, пшык — ваш сацыялізм... Немцы прыйшлі ратаваць нас. Ад Саветаў, ад камуністаў.

Юра не стрымаўся:

— А чаго ж і беспартыйных ведаюць?

Мужчына хмыкнуў:

— Ну вось, я ж і казаў, што вы малыя, не разбіраецеся. Есць жа і беспартыйныя бальшавікі. Чулі пра такіх? Партыйны білет не носіць, а ў душы бальшавік.

— Дык нешта ж многа іх.

— А нічога, справімся.

Мужчына замоўк, а потым доўга не зводзіў вачэй з Юры.

Тут, хлопца, шкадаваць не даводзіцца. Лежы два лішніх забіць, чым аднаго пакінуць...

На ганку затупалі, і ён узяўся з-за стала. Увайшлі двое: нямецкі афіцэр і хударлявы, сівы мужчына ў кажуху і шапцы-кубашы. Афіцэр негаропка скінуў шынель, павесіў яго на вешалку, што стаяла каля стала, акуратна расчэсаў не густыя ўжо валасы, штосьці сказаў сваёму спадарожніку. Той выслухаў і піхім, ласкавым голасам пераклаў:

— Пан афіцэр пытае дзядей, як з імі абыходзіўся бургамістр.

Пытанне было нечаканае. Надзя паціснула плячыма, а Юра ўсміхнуўся:

— Добра. Нават і не чакалі такога.

Перакладчык аб нечым параіўся з афіцэрам, таксама распрануўся. Быў ён у карычневых гарнітуры, белай кашулі з чорным гальштукам, акуратненькі і падкрэслена інтэлігентны.

— Калі дзедзі хочучь есці, пан афіцэр прапануе шакалад.

Надзя хацела адмовіцца, але Юра ўзяў з рук перакладчыка ладную плітку. Надзя таксама захрумцела шакаладам. Ён быў смачны, і пахла ад яго чымсьці незнаёмым, далёкім і даўно забытым.

— Пан афіцэр просіць прабачэння, што ён вымушаны пачаць допыт і раіць вам быць разумнымі і шчырымі. Ён не вінаваціць вас у тых дыверсіях, якія сёння ноччу былі зроблены партызанамі, і верыць, што шашка толу, якую знайшлі ў вас, трапіла да вас выпадкова.

Верачы вам, ён спадзяецца, што і вы будзеце яму верыць, і просіць назваць свае імёны.

(Працяг будзе).

Нядаўна прайшоў агляд самадзейных калектываў прафесійна-тэхнічных вучылішчаў рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: «Беларускую польку» выконваюць навучэнцы з Магілёва.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ГАНЕБНЫ КРАХ БНР

І. ІГНАЦЕНКА,
доктар гістарычных навук,
прафесар

БЕЛАРУСКІ народ рыхтуе дастойную сустрэчу 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. На прадпрыемствах, у калгасах, ва ўстановах разгарнулася сацыялістычнае спаборніцтва за дзятэрміновае выкананне планаў пяцігодкі.

Аглядаючы шлях, пройдзены за паўстагоддзя, рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя ганарца дасягнутымі поспехамі. 50 гадоў — для гісторыі тэрмін невялікі. А калі ўлічыць, што амаль трэць з іх прыпадае на разбуральныя войны, якія навязалі савецкаму народу імперыялісты, і пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі, то на стварэнне новага, сацыялістычнага грамадства ў беларускага народа было мала часу. Тым не менш, за гэты тэрмін наш народ у цеснай дружбе з усімі савецкімі народамі пад кіраўніцтвам КПСС поўнацэнна ажыццявіў ленінскі план пабудовы сацыялізму.

У рэспубліцы, як і ва ўсёй краіне, створана шматлікая сучасная прамысловасць, буйная сацыялістычная сельская гаспадарка, усёбаковае развіццё набыла сацыялістычная беларуская культура, нязмерна палепшылася матэрыяльна-бытавое становішча насельніцтва. У 1965 годзе Беларусь дэдала кожны пяты трактар, восьмы металарэзны станок, шосты матэрыял, дзесятую аўтаматычную лінію, восьмую частку лямпаўных тканін, амаль трэць калійных угнаенняў, што вырабляецца ў краіне.

Беларусь падтрымлівае эканамічныя і культурныя сувязі з многімі замежнымі краінамі. Яна з'яўляецца членам ААН, прымае актыўны ўдзел у рабоце шмат якіх міжнародных арганізацый. Сёння аб нашай рэспубліцы, аб горадзкіх дасягненнях яе народа ведаюць ва ўсіх кутках зямнога шара.

Толькі беларускія буржуазныя нацыяналісты, якія знайшлі прытулак на задворках у імперыялістаў і абіваюць парогі сваіх гаспадароў, аслепленыя шалёнай нянавісцю да Савецкай улады, не хочуць бачыць поспехаў беларускага народа на шляхах сацыяльнага прагрэсу. Напярэдадні вялікага свята яны прыкметна актывізавалі брудную кампанію фальсіфікацыі гісторыі беларускага народа ў савецкі перыяд, спрабуючы прывісаць сабе ледзь не рашаючую ролю ў стварэнні беларускай дзяржаўнасці. Вымушаныя часам прызнаваць дасягненні БССР, нацыяналісты ў друку і па радыё, асабліва цяпер, усё часцей пішуць і гавораць аб тым, што калі б на беларускай зямлі захавалася БНР, то поспехі беларускага народа былі б значна большыя.

У сувязі з гэтым ёсць неабходнасць яшчэ раз расказаць нашаму народу, асабліва моладзі, праўду аб беларускіх буржуазных нацыяналістах, аб іх антынароднай дзейнасці, аб тым, што такое БНР, кім, калі, пры якіх акалічнасцях яна была створана і прычынах яе падзення.

Буржуазна-нацыяналістычны рух, які з-за раду прычын не набыў шырокага развіцця ў Беларусі, у перыяд пераходу ад Лютага да Кастрычніка пачаў адносна хутка кансалідавацца як контррэвалюцыйная сіла. Праграма Беларускага нацыянальнага камітэта, створанага на з'ездзе лідэраў буржуазіі і памешчыкаў, які адбыўся 25 сакавіка 1917 года, прадугледжвала падтрымку Часовага ўрада ў яго барацьбе супраць рэвалюцыйных рабочых і сялян на чале з бальшавікамі. Але, не рызыкуючы застацца ў поўнай Ізалецы, нацыяналісты вымушаны былі заіграваць з масамі і з гэтай мэтай прыбіраць у тую «сацыялістаў». Другая канферэнцыя Беларускай сацыялістычнай гра-

мады (Мінск, чэрвень 1917 года) спрабавала стварыць бачнасць, што нацыяналісты нібыта з'яўляюцца барацьбітамі за сацыялізм. У прынятай ёю рэзалюцыі была фраза «аб неабходнасці барацьбы за сацыялізм». Аднак гэта не перашкодзіла Усерасійскай канферэнцыі БСГ (Петраград, чэрвень 1917 года) выступіць за працяг імперыялістычнай вайны, за ўключэнне сацыялістаў у кааліцыйны ўрад Керанскага, за згортванне рэвалюцыі.

Вялікую Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю буржуазныя нацыяналісты сустрэлі ваража. Яе яны называлі «вхорам бязладу». У той час, калі рабочыя, сяляне і салдаты на чале з бальшавікамі стваралі органы Савецкай улады, нацыяналісты 29 кастрычніка 1917 года заклікалі беларускі народ узняцца на барацьбу супраць Саветаў. Выдаючы сябе за ахоўнікаў дэмакратыі, яны пісалі: «Беларуская дэмакратыя не дапусціць, каб вхор бязладу згубіў нашу святую нацыянальную справу абароны вольнасцей і правоў беларускага народа». Гэта было адкрытае выступленне супраць Кастрычніцкай рэвалюцыі з мэтай адрыў Беларусі ад Савецкай Расіі і ўстанаўлення на яе тэрыторыі буржуазнага ладу.

Зразумела, што заклік нацыяналістаў застаўся без вынікаў. Працоўныя не падтрымалі Беларускаю народную раду, таму што ведалі, аб якой свабодзе і якіх правах вялі гутарку нацыяналісты. Рабочыя, сялянская беднота, салдаты на чале з бальшавікамі актыўна ўключыліся ў будаўніцтва новага жыцця. На працягу лістапада—снежня ўсюды прайшлі з'езды Саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў, якія прызналі Кастрычніцкую рэвалюцыю і яе дэкреты аб міры, аб зямлі, аб утварэнні Савецкага ўрада на чале з Ул. І. Леніным. На тэрыторыі Беларусі былі створаны абласныя і губернскае органы Савецкай улады.

Працоўныя Беларусі рашуча выступалі супраць аддзялення ад Савецкай Расіі. Наадварот, сваё выратаванне ад пагрозы іншаземнага націска яны бачылі «толькі ў баявым саюзе з Расіяй, з якой Беларусь злучана гістарычным мінулым і брацкай блізкасцю. Вось чаму Беларусь, — гаварылася ў рэзалюцыі агульнага сходу беларусаў — воінаў Бабруйскага гарнізона, — павінна ўвайсці ў сям'ю народаў Савецкай Расіі». Такага зместу дакументаў ёсць мноства. Але нідзе і ніколі працоўныя масы не выступалі за аддзяленне Беларусі ад РСФСР.

Прадбачыў крах планаў адкрытага выступлення супраць улады Саветаў і адарвання Беларусі ад Савецкай Расіі, буржуазныя нацыяналісты вырашылі пайсці на ашуканства мас. Для ажыццяўлення сваёй контррэвалюцыйнай мэты яны мелі намер выкарыстаць права нацыянальна-самавызначэння, запісанае ў бальшавіцкай праграме. Нацыяналісты раптам прыкінуліся заўзятымі прыхільнікамі рэалізацыі гэтага права ў форме аддзялення Беларусі ад Расіі і ўтварэння буржуазнай беларускай дзяржавы. Характэрна, што да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў нацыяналістаў разуменне права нацыянальна-самавызначэння не выходзіла за межы культурна-нацыянальнай аўтаноміі. Аб самавызначэнні аж да аддзялення і ўтварэння нацыянальнай дзяржавы яны ніколі не заікаліся. Значыць, прычынай усюму з'явілася сацыялістычная рэвалюцыя, якая змяла дашчэнту эксплуатацыйны лад, старанымі абаронцамі якога заўсёды былі і засталіся нацыяналісты. У аддзяленні Беларусі ад Савецкай Расіі яны бачылі

адзіную магчымасць рэстаўрыраваць знішчаны народам буржуазны лад.

Разумеючы, што без народа нельга вырашыць пытанне аб яго самавызначэнні, імі была выстаўлена ідэя склікання «ўсебеларускага кангрэса». Такі кангрэс адбыўся 5—17 снежня 1917 года ў Мінску. Паколькі ў далейшай сваёй барацьбе супраць улады Саветаў нацыяналісты абпіраюцца на рашэнні паміненнага кангрэса, якія нібыта з'яўляюцца сапраўдным выражэннем волі беларускага народа, разгледзім гэта пытанне больш падрабязна.

Выстаўішы ідэю аб «ўсебеларускім кангрэсе», нацыяналісты на справе былі рашучымі праціўнікамі склікання кангрэса, які б выражаў інтарэсы народа. Калі б «ўсебеларускі кангрэс» у поўным сэнсе гэтага слова быў скліканы, то гаспадаром на ім быў бы толькі беларускі народ, які адмежаваўся ад нацыяналістаў задоўга да 25-га кастрычніка 1917 года, прызнаў і падтрымаў Савецкую ўладу і тым самым ужо вырашыў пытанне аб сацыяльна-палітычным ладзе ў адпаведнасці са сваімі інтарэсамі. Значыць, у гэтых умовах «ўсебеларускі кангрэс» змог бы стаць толькі сродкам далейшага ўмацавання Савецкай улады ў Беларусі, яе саюза з Савецкай Расіяй.

Менавіта гэта і не задавальняла лідэраў нацыяналістаў. Зразумела, што «ўсебеларускі кангрэс» не мог прыняць рашэння аб аддзяленні Беларусі ад Расіі і ўтварэнні беларускай буржуазнай дзяржавы. Але і нацыяналісты самі не маглі ажыццявіць сваёй мэты без санкцыі беларускага народа. Гэта прымусіла іх пайсці на падманны манеўр. Яны вырашылі склікаць «ўсебеларускі кангрэс... без народа, надаць сваім чорным задумам «дэмакратычную» форму, і ўсё гэта выдаць за волю народа.

Разумеючы, што на антысавецкай аснове кангрэс склікаць будзе немагчыма, лідэры нацыяналістаў прыкінуўшыся людзьмі, якія нібыта лаяльна адносяцца да Савецкай улады, вырашылі заключыць пагадненне з Народным Камісарыятам па справах нацыянальнасцей РСФСР аб сумеснай рабоце з мэтай ўмацавання Савецкай улады ў Беларусі. Такое пагадненне паміж Белабласком і Наркамнацам сапраўды было падпісана на наступнай аснове: 1. Дзейнічаць ва ўсім у кантакце з Саветам рабочых і салдацкіх дэпутатаў у Мінску. 2. Крайняя ўлада павінна належаць Крайвому Савету рабочых і салдацкіх дэпутатаў. 3. Крайвы з'езд Беларусі склікаецца ад імя Белабласка і Савета дэпутатаў разам. 4. Улада Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў на месцах. 5. Безагаворачнае і поўнае права свабоднага самавызначэння беларускага народа. 6. Неадкладная перадача без выкупу ўсіх памешчыцкіх зямель у веданне зямельных камітэтаў, рэарганізаваных на строга дэмакратычных асновах.

Аднак Белабласком, якому гэта пагадненне патрэбна было, як шчыт, каб утаіць сапраўдныя намеры нацыяналістаў, ні адной з названых шасці ўмоў не выканаў. Прыкрываючыся памянёным пагадненнем, Беларускі абласны камітэт, Вялікая беларуская рада, Цэнтральная беларуская ваенная рада і Выканаўчы камітэт Заходняга фронту, выбраны з'ездам салдат-сялян, які належаў да партыі эсэраў, без ведама мясцовых органаў Савецкай улады склікалі не крайныя сялянскі з'езд для ўмацавання Савецкай улады, як гэта было абумоўлена пагадненнем з Наркамнацам, а «ўсебеларускі кангрэс» для ліквідацыі Савецкай улады ў Беларусі.

Нацыяналісты заўсёды падкрэсліваюць шырокую прад-

стаўнічасць кангрэса. У сапраўднасці ж гэта не так. З 1167 дэлегатаў з рашаючым голасам, па прызначэнні саміх нацыяналістаў, 22 праценты прыпадае на «працоўную» інтэлігенцыю і 13 працэнтаў на іншыя сацыяльныя групы, г. зн. 35 працэнтаў прыпадае на прадстаўнікоў буржуазіі, памешчыкаў і буржуазнай інтэлігенцыі. З 65 працэнтаў, якія, на іх думку, былі рабочыя і сяляне, большасць з'яўлялася толькі выхадцамі з сялян, прычым заможных, якія даўно перайшлі ў іншыя сацыяльныя групы. Тут дарэчы напамінь, што «левая» фракцыя на «кангрэсе» складалася ўсяго толькі са 118 дэлегатаў, але сярод іх мы зноў жа не знаходзім абаронцаў інтарэсаў рабочых і бяднейшых сялян.

Трэба мець на ўвазе і тую акалічнасць, што так званыя дэлегаты кангрэса народам не выбіраліся і не ўпаўнаважваліся і народа не прадстаўлялі. Яны былі падобныя лідэрамі нацыяналістаў па свайму густу. У ліку запрошаных на «кангрэс» «дэлегатаў» аказаліся ўсе члены кіруючых органаў нацыяналістычных арганізацый: Белабласком, Вялікай беларускай рады, Цэнтральнай беларускай ваеннай рады, Беларускай сацыялістычнай грамады, беларусаў — членаў Выканкома Усерасійскага Савета сялянскіх дэпутатаў, беларусаў — афіцэраў арміі і флоту, кіраўнікоў розных створаных пасля Лютаўскай рэвалюцыі буржуазных арганізацый, якія страцілі ў сувязі з перамогай Кастрычніка ўсялякае права на існаванне. Усе гэтыя земскія ўстановы, гарадскія думы, эсэраўскія харчовыя і зямельныя камітэты і іншыя арганізацыі ўжо нікога не прадстаўлялі і нікім не падтрымліваліся. Пазбаўленыя народнага давер'я, яны дажывалі апошнія дні. У большасці сваёй на «ўсебеларускі кангрэс» з'ехаліся ўсе тыя, хто магучай хваляй сацыялістычнай рэвалюцыі быў выкінуты з затхлых кабінетаў былой буржуазна-памешчыцкай Расіі. Бясспрэчна, што ад гэтых не ўпаўнаважаных народам так званых дэлегатаў чакаць падтрымкі Савецкай улады не было ніякай даставы.

Значыць, сярод такой «вялікай» колькасці «дэлегатаў» не былі прадстаўлены рабочыя, сялянская беднота, якія складалі пераважную большасць насельніцтва Беларусі. Таму назваць кангрэс прадстаўнічым нельга, бо ў ім не ўдзельнічалі галоўныя сацыяльныя групы насельніцтва і самая буйная з палітычных партый — партыя бальшавікоў.

Што датычыць рабочых і бяднейшых сялян, то яны выступілі супраць склікання «кангрэса». Шы з'езд Саветаў сялянскіх дэпутатаў Мінскай і Віленскай губерняў у прынятай 20 лістапада 1917 года рэзалюцыі заявіў, што Беларусь з'яўляецца арганічнай часткай вялікай рэвалюцыйнай Расіі, а таму «да з'езду беларусаў, які склікаецца Вялікай беларускай радай, сялянскі з'езд ставіцца адмоўна». Віцебская губернская з'езд Саветаў рабочых, салдацкіх, сялянскіх і батрацкіх дэпутатаў у рэзалюцыі ад 13 снежня 1917 года выказаўся супраць склікання «ўсебеларускага кангрэса». З'езд не падтрымаў ніводнай «рады» і заклікаў рабочых і сялян «заклучыць паміж сабой цяснейшы саюз і агульным фронтам пайсці на барацьбу з прыгнятальнікамі працоўных мас без розніцы іх нацыянальнасцей». Супраць адарвання Беларусі ад рэвалюцыйнай Расіі выступіў выканком Магілёўскага губернскага Савета сялянскіх дэпутатаў. Паводле рашэння сялянскіх з'ездаў усіх беларускіх губерняў, былі адкліканы дэлегаты, пасла-

ныя на «ўсебеларускі кангрэс» некаторымі нізавымі арганізацыямі.

Апасенні беларускага народа аб антысавецкім напрамку нацыяналістычнага «ўсебеларускага кангрэса» поўнацэнна пацвердзіліся. Першым крокам «кангрэса» было аб'яўленне аб пераходзе ў яго рукі ўсёй улады на тэрыторыі Беларусі. Услед за гэтым нацыяналістычныя лідэры выступілі з патрабаваннем аб'яўчэння «незалежнай» Беларускай рэспублікі з парламентам і прэзідэнтам на чале.

Гэта прарэчыла пагадненне Белабласком з Наркамнацам РСФСР, згодна з якім у задачу кангрэса ўваходзіла ўмацаванне ўстанаўленай народам улады, а не звяржэнне яе. Дарэчы, антынародныя дзеянні нацыяналістаў не сустрэлі поўнай падтрымкі нават на кангрэсе. Амаль паловіна дэлегатаў не жадала разрыва з рэвалюцыйнай Расіяй і выступала супраць стварэння буржуазна-дэмакратычнай беларускай дзяржавы.

Выказваючы волю рабочых, салдат, сялянскай беднаты, СНК Заходняй вобласці і фронту 17 снежня 1917 года аб'явіў «кангрэс» распушчаным і прапанаваў яго прэзідыуму пакінуць тэрыторыю краю і фронту. Рабочыя-сялянскія масы адобрылі гэта рашэнне. У заяве дэлегацыі Віцебскай губерні на III Усерасійскім з'ездзе Саветаў адзначалася, што рабочыя і сяляне не маюць нічога агульнага з ілжэсацыялістамі, якія спрабуюць устанавіць у Беларусі панаванне буржуазіі і памешчыкаў. Сход сялян Расійскай воласці Чавускага павета, які адбыўся 31 снежня 1917 года, пастанавіў: «Уся Расійская воласць усімі сіламі падтрымлівае Петраградскі Савет рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў і аб'явае ўвесь час ісці поплеч з народнымі камісарамі...». Сяляне вёсак Межылесце і Ольніцы Вабруйскага павета праз газету «Советская правда» выказалі пратэст супраць дзеянняў Беларускай рады і заклікалі ўсіх сялян Мінскай губерні да яднання з рускімі народамі. «Нам не патрэбна іх каралеўства, нам патрэбна ўсеагульнае яднанне, мір, свабода і зямля», — пісалі сяляне. Усялякія спробы аддзялення Беларусі ад Расіі Магілёўскі губернскай, Аршанскі і Слуцкі павятовыя з'езды Саветаў сялянскіх дэпутатаў кваліфікавалі як контррэвалюцыйныя і выказалі поўнае давер'е Савецкай уладзе.

Буржуазныя нацыяналісты не мелі апоры ў народзе. Іх палітыка і практыка пасля Лютаўскай рэвалюцыі не падтрымліваліся ні Саветамі рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў, ні прафсаюзаў, Ізалецы нацыяналістаў стала яшчэ больш відэаочнай у час выбараў ва ўстаноўчы сход, калі з 2381 933 выбаршчыкаў за іх кандыдатаў галасавала толькі 7368 чалавек, або 0,3 працэнта.

Беспадстаўнасць дамаганняў нацыяналістаў вымушаны былі прызнаваць іх лідэры. Езавітаў у пісьме ад 17 снежня 1917 года, запрабуючы работу «кангрэса», пісаў: «11 дзён ідзе ўпартая барацьба за само існаванне з'езду. Вядзецца ўпартая кампанія, мэтай якой з'яўляецца зрыў з'езду, што б там ні было. Спачатку рабілі гэта бальшавікі, якія праніклі на з'езд для «прывітанняў»... цяпер бальшавікоў няма, але зноў, унесенае імі, засталася і пусціла глыбокія карэнні... У сялянскую масу рух (нацыяналістычны... — І. І.) яшчэ не пранік, а таму на іх абаронцаў нельга» (Падкрэслена мной. — І. І.).

(Заканчэнне ў наступным нумары).

ДЗВЕ АПЕРАЦЫЙ

На аперацыйным стала ляжаў чалавек, які спадзяваўся на цуд. Ці зможа ён яшчэ калі-небудзь убачыць сонца, кветкі, людзей? Зразумейшы стан чалавека, жанчына-ўрач раптам сказала словы, якія прымусілі пацыента ўсміхнуцца.

— Я гарантую вам, Мікалай Сцяпанавіч, усё, акрамя... бамбёжкі. Тут я бяспільная...

Каб зразумець сэнс яе слоў, трэба вярнуцца на 26 гадоў назад. 1942 год. У палявы шпіталь прывезлі параненага камісара. Асколак снарада трапіў у галаву, моцна пашкодзіў левае вока і закрануў правае. Глянуўшы на параненага, начальнік шпітала загадаў:

— Неадкладна ў аперацыйную! Паспрабуем выратаваць хоць бы адно вока.

— Дазвольце рабіць аперацыю мне, — папрасіла маладая жанчына-хірург. — Я паспрабую выратаваць абодва вокі.

Толькі пачалася аперацыя, як на шпіталь наляцелі фашысцкія самалёты, усіх параненых панеслі ва ўкрыцце, у аперацыйнай засталіся толькі хірург, медсястра і ранены. Усё навокал дрыжэла ад выбухаў бомбаў. Дзесяткі асколкаў прашывалі сцены шпітала навілет. Але аперацыя скончылася паспяхова. Камісар вярнуўся на фронт.

Аднак старая рана нагадала пра сябе праз 26 гадоў. Міка-

лай Сцяпанавіч Барысаў, жыхар горада Снежнага Данецкай вобласці, зноў аслеп. Але ўсе 26 гадоў памяць старанна захоўвала прозвішча жанчыны-хірурга, якая выратавала яму зрок у 1942-м. Ён пачаў шукаць яе і ў хуткім часе даведаўся, што доктар навук прафесар Таццяна Васільеўна Бірыч жыве і працуе ў Мінску. Напісаў туды пісьмо — і праз некалькі дзён атрымаў тэлеграму: «Прыязджайце».

... Асцярожна зняты апошні слой бінта. Але ён баіцца расплюшчыць вочы. Раптам?..

Але ён убачыў святло і пазнаў сваю збавіцельніцу.

М. МАТУКОўСкі.

У НАШЫХ ЛЯСАХ

Беларусь не належыць да ліку раёнаў краіны, якія славяцца сваімі багатымі паляўнічымі ўгоддзямі. Аднак яе жывёльны і раслінны свет вельмі разнастайны. Беларуская таварыства паляўнічых і рыбалоўаў, Міністэрства лясной гаспадаркі БССР, Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па ахове прыроды ў розны час праводзілі перапіс жыхароў лясоў, палёў і вадаёмаў.

Высветлілася, што на тэрыторыі нашай рэспублікі налічваецца да 20 000 ласёў, каля 15 000 дзікоў, 40 000 касуль, прыкладна аднолькавая колькасць — па 25—30 тысяч чырвоных лісц, янотападобных сабак, андатраў, рачных баброў, значна менш куніц і норак. Рэкорд, зразумела, належыць зайцам і вавёркам: іх налічваецца па 500—600 тысяч. А вось аленяў мала — усяго 1 300 штук. Шмат цецерукоў, рабчыкаў, ёсць і глушчы. Прылятае і жыве да позняй восені многа качак і іншай пёрыстай дзічыны.

КРУГАВАРОТ РУСКАЙ ПШАНИЦЫ

«Апу» — так называецца скараспелы і ўраджайны гатунак яравой пшаніцы, завезены ў нашу краіну з Фінляндыі. У Архангельскай вобласці і Комі АССР ён высяваецца на вялікіх плошчах.

Даследуючы радаслоўную навасе́ла, супрацоўнікі Усесаюзнага інстытута раслінаводства імя Вавілава пры складанні пашпарта высветлілі, што ў прышэльцы «цячэ кроў» рускай пшаніцы.

— Сто гадоў назад з Пецярбурга ў Канаду адправілі насенне гатунку «Ладага», а з Архангельска — «Анега», — расказаў карэспандэнту АДН вучоны, спецыяліст па пшаніцы Маісей Якубіцнер. — Канадскія селекцыянеры на іх аснове вывелі новыя гатункі, у тым ліку «Гарэнт», які ў Фінляндыі паслужыў зыходным матэрыялам для атрымання «Апу». Такі кругаварот рускай пшаніцы не рэдкасць. Аб «Ладазе», напрыклад, можна сказаць яшчэ, што яна дайшла да Аўстраліі, дзе паклала пачатак гатунку «Аўрора», які затым з вялікім поспехам быў выкарыстаны селекцыянерамі Швецыі, Францыі і краін Паўночнай Афрыкі для стварэння новых гатункаў і гібрыдаў.

У рэспубліцы налічваецца 24 паляўнічых гаспадаркі са штатнай егерскай службай. Іх угоддзі перавышаюць мільён гектараў. У 156 гаспадарках працуюць егеры на грамадскіх пачатках.

Здабытае паляўнічымі «мяккае золата» здаецца дзяржаве. Пушніна карыстаецца попытам на сусветным рынку. У мінулым паляўнічым сезоне на нарыхтоўчых пунктах паступіла каля 240 тысяч шкурак зайцоў і вавёрак, 11 335 шкурак чырвоных лісц і янотападобных сабак, больш 1 400 куніц, 3 000 чорных тхароў. Знішчана 308 ваўкоў і 86 рысёў. Па ліцэнзіях вёўся адстрэл ласёў і дзікоў.

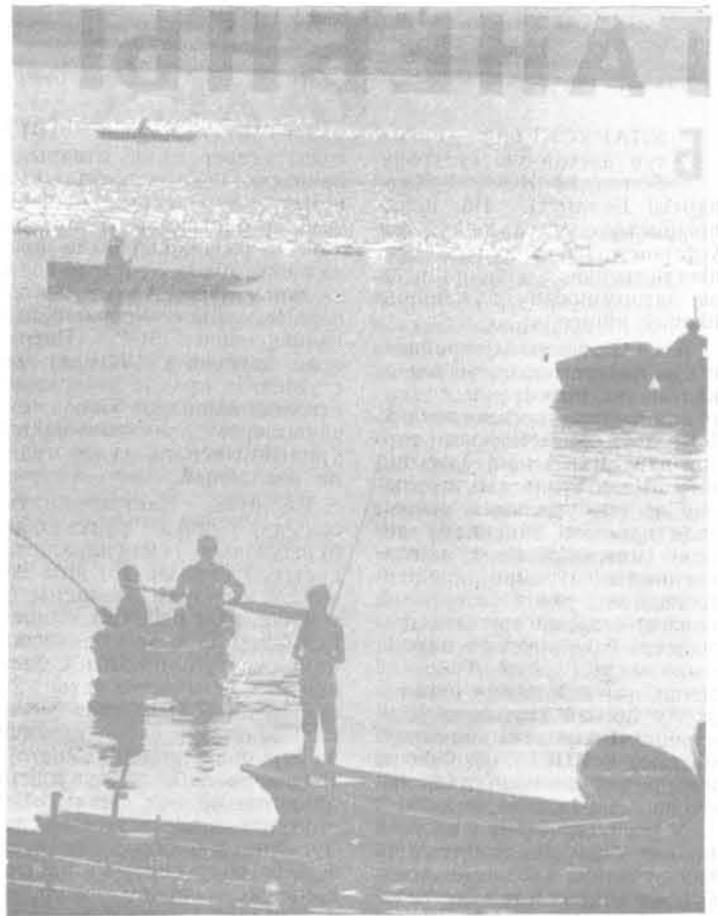
Асобныя паляўнічыя сабралі ядрэнны «ўраджай». Так, Антон Загароўскі, жыхар вёскі Буда-Грэская Слуцкага раёна Мінскай вобласці, у зімні перыяд здабыў 5 куніц, 2 выдры, 40 вавёрак, 10 зайцоў, янота, рысь, па ліцэнзіях адстраляў двух дзікоў.

Працяглы вопыт стваральнікаў хлебных злакаў паказаў, што многія гатункі рускай яравой пшаніцы пры скрываванні з замежнымі гатункамі ствараюць гібрыды з высокай пладавітасцю. Яны пераймаюць біялагічную пластычнасць сваіх старажытных родзічаў.

На палях Прынеўскай нізіны пад Ленінградом, напрыклад, вырошчваецца вельмі падыходзячы для Паўночнага Захаду гатунак яравой пшаніцы «Дыямант», завезены са Швецыі. Ён вынослівы да кіслых глеб, устойлівы да палягання, мае высокую ўраджайнасць. Вывучэнне яго радаслоўнай таксама паказала, што «Дыямант» мае рускае паходжанне. Ён выведзены з пшаніцы «Галіцкая».

Нарэшце, у Канадзе, якая славіцца сваёй пшаніцай, 90 выдатных гатункаў атрыманы на аснове насення, завезенага з савецкіх калекцый. Буйнейшы канадскі вучоны-раслінавод Эган Старк не выпадкова неяк сказаў: «Інтродукцыя з Расіі ашчаслівіла канадскае земляробства».

І. БАРЫСАЎ.

Світанне.

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

РОБІЦЦА СКРЫПКА

Больш сарака гадоў праце Георгій Аляксеевіч Марозаў скрыпачным майстрам. І амаль увесь час у вытворчых майстэрнях сталічнага Вялікага тэатра. Інструменты, вырабленыя Георгіем Аляксеевічам, нязменна займаюць першыя месцы на Усесаюзных конкурсах скрыпачных майстроў, а многія з яго скрыпак захоўваюцца ў Дзяржаўнай калекцыі рэдкіх інструментаў.

Асабліва памятны Марозаву конкурс 1962 года, калі швэцдзедзят сем скрыпак саборнічалі з інструментам вялікага Антоніа Страдзівары. Журы, якое знаходзілася па другі бок заслоны, не маглі ведаць, на чыёй скрыпцы іграе музыкант. Калі падвялі вынікі конкурсу, аказалася, што Антоніа Страдзівары прайграў. Першае месца заняла скрыпка, зробленая Марозавым.

З ЗАМЕЖНАГА ГУМАРУ

— Дзе ты так навучыўся ляляцца, хлопчык?

— Гэтаму нельга навучыцца, гэта — дар прыроды!

— Я яго не купляў. Гэта бацькаў білет.

— Ах, так. А дзе цяпер твой бацька?

— Дома. Шукае білет...

На футбольным матчы малы хлопчык сядзіць на адным з найлепшых месцаў. Сусед, нахіліўшыся да яго, пытае:

— Як табе ўдалося купіць такі добры білет?

Суддзя:

— Калі яшчэ хто-небудзь будзе шумець у час паслядзэння, я загадаю выкінуць яго з залы!

Абвінавачаны:

— Урра! Го-го-го! Гэ-гэй!

Адзінаццаць гадзін раніцы. Сустракаюцца двое:

— Ну што, вы'ем па чаранцы?

— Не!

— Чаму?

— З трох прычын: па-першае, я непітушчы, па-другое, занадта ранні час, а, па-трэцяе, я ўжо выпіў.

— Заўтра я прыду да вас і папрашу тваёй рукі.

— Ну, нарэшце! Бацька ўжо вось дзён надзявае чыстую сарочку.

— Я дрэнна цюю вас, пан доктар.

— І дайно гэта ў вас?

— З нараджэння.

— Ага. А да таго вы добра чулі?

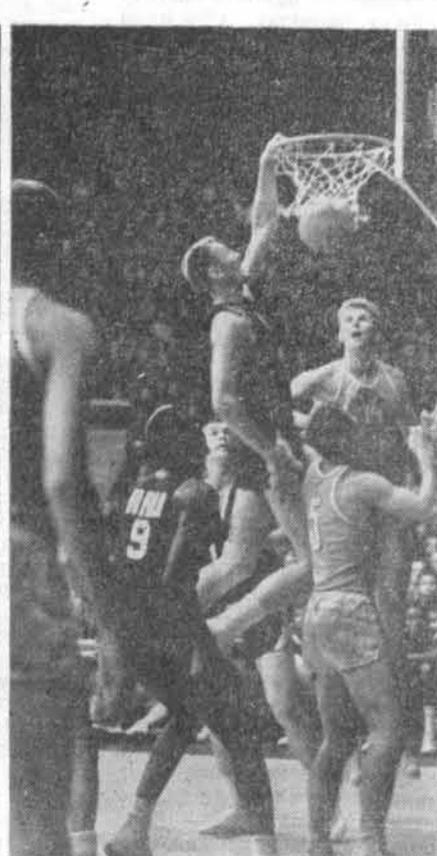
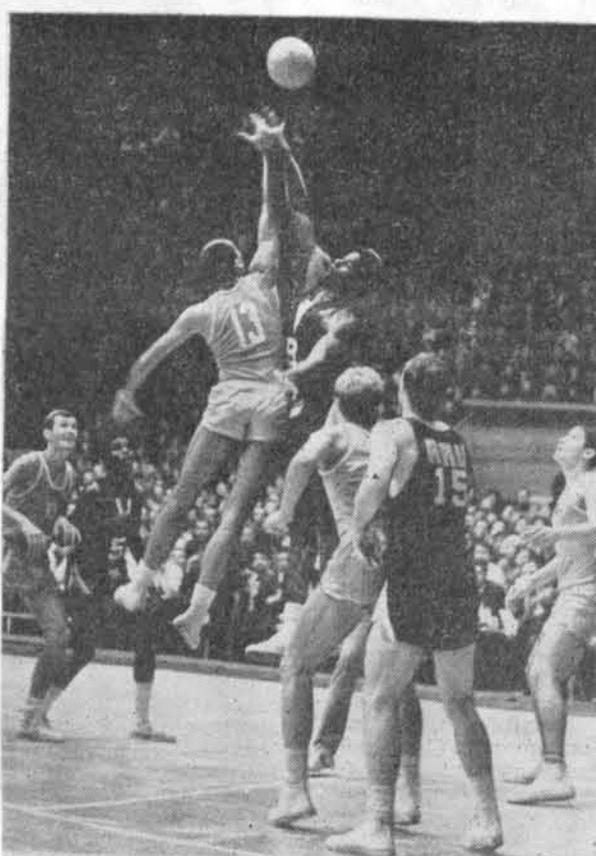
РЭДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15

У Мінску адбыўся міжнародны перадалімпійскі баскетбольны турнір. Пераможца — зборная ЗША, на другім месцы —

зборная СССР. Гэтыя здымкі зроблены нашым фотакарэспандэнтам Л. ПАПКОВІЧАМ у Палацы спорту ў час турніру.